

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

rursus secunda rependere gratia: & quod redditur debitum, non accipit tanquam debitum: sed hoc accipit fœnori, & se confitetur debere exolutionem in remuneracionem grati animi debitoris: qui semper quidem profundit gratias, & se semper scribit esse debitorem ijs, qui fœnori accipiunt beneficia: & eorum omninò reddicionem, reputat liberalitatem & munificentiam: vt & semper incipiat benefacere, & tanquam debitor referat gratias. Quamobrem cum me in exoluendo promptum socium haberas pater, incipe reddere. Omninò autem Deus, qui nostras nouit vires, conuenienter eis exiget debitum: nec maiores postulabit labores, quam possit robur præstare, naturæ sciens imbecillitatem. Ego autem his quoque verbis sum precatus: Os, ô fili, detur exire ad opus, & in rebus conspici: vt & promissum suum finem accipiat, sitque votum efficax, & merces consequatur labores. Hoc est enim finis & terminus vniuersi operis, quod fit ex Deo, vt obsignentur actiones remuneracionibus, & certamini corona ferant testimonium: quandoquidem quæ digna datur merces, solet esse argumentum, quòd sit opus probatum, & sunt præmia certum testimonium decertationis. Sed hæc quidem sic habent.

Humani-
tas episco-
pi.

Eorum autem, qui illic erant, verè pius & religiosus Episcopus cum nos diù curasset, & à priori afflictione nos non parùm recreasset, rogabat vt nos apud eum maneremus, benigneque pollicebatur, se nostri curam habiturum in omnibus. Nè videretur autem vim afferre, quòd reputaret precium datum pro filio, nec nimis iure domini exigere vt maneremus, permittit vt faceremus quicquid videretur ex nostra animi sententia: in hoc solo in nos exercens tyrannidem, quòd sacri ordinis iugum vel inuitis nobis imposuerit. Nos enim reputantes onus ministerij, ægrè ferentes desolebamur, vt quod nostris esset viribus superius, & vix solis sanctis cõueniret, quòd ad vitæ gerendæ rationem attinet. Nam illis quoque visum est graue, & vocati, confessi sunt dignitatem esse maiorem, quàm vt eis conueniret: & Deo contradicebant, producentes suam indignitatem, & recusabant ordinationem, causantes imbecillitatem, etsi omnibus, qui nunc sunt, essent ad munus aptiores, & ex rerum honestarum exercitatione maiorem in colendo possent habere ad Dominum fiduciam. Ille autem dicebat munus conuenire laboribus, & certaminis perpeffionibus dabat mercedem, vt putabat, dignitatem. Volentes autem discedere, & domum proficisci, liberali viatico profecutus, vt potè quòd longa esset via, & vt Dei gratia nos comitaretur, precatus, quæ deinceps nobis pacè conciliaret, sic dimisit: cum nec de dominio se arroganter iactasset, vt aliquis fortasse alius, eius quem emerat, autoritatem prædicans: sed etiam quod videbatur fuisse infortunium, leuasset multa consolatione: & opinionem insolentiæ, vitasset moderatione. Mihi autem hîc desinat oratio, vbi rerum grauium cessauit periclitatio, quæ Dei gratia post multam afflictionem, lætioris vitæ præbuit principium: Qua detur nobis omnibus frui & nunc, & in futuro seculo, virtute & bonitate sanctæ & consubstantialis Trinitatis, Amen.

Sancti viri
vt se sacer-
dotio indig-
nos putã-
runt.

VITA, ET INSTITVTIO SANCTI PATRIS
NOSTRI IOHANNIS CALYBITAE, HOC EST,
*qui sub tugurio habitabat: Authore Simeone
Metaphraße.*

15. IANVAR.

Iohannis
Calybite
parentes &
patria.

TRI iusti & perfecti vitam, honestè, purè & cum virtute aeternam, vobis qui concordés in hunc locum cõuenistis, narrare in animo habeo. Vixit enim ille temporibus nostris, Qui cum huius vitæ negocia singulari sapientia, & in Christum fide ac pietate contempnisset, caelestia bona consecutus est. Res ipsa cuiusmodi sit, narratione hac explicabitur. Fuit in vrbe Roma vir quidam valdè diues, & dignitate illa præditus, qua ij sunt, qui exercitus ducunt. Nomen viro illi erat Eutropius: eius autem coniunx, Theodora vocabatur. Is habuit tres filios, è quibus duo civilibus magistratibus ab ipso occupati erant. Qui verò natus erat minor, Iohannes

hannes appellabatur. Eum ad literas discendas pater magistro tradidit. Itaque cum primas eruditionis literas didicisset, ad Rhetoricos & Philosophicos libros cognoscendos se traduxit. Cum verò duodecimum annum ageret, & omnia ferè perfectè didicisset, eò quòd boni & elegantis ingenij esset puer, cumque Christi fidem seruaret, præter cætera, sanctis ecclesijs vacabat, neque horam vnã à libris discedebat, ità vt Grammatici homines adolescentuli perferuerantiam obstupescerent. Quodam autem die Abbas quidam è superioribus partibus ex venerabili eorum monasterio, qui vocantur Accæmeti, eò quòd nunquam cubare soliti sunt, cum votum fecisset, vt Hierosolymam proficisceretur, venit in eam domum, in qua Iohannes docebatur, & eos qui illam habitabant, exorauit, vt apud ipsos diuersari posset. Eius viri habitum, & exercitationis institutionem cum beatus Iohannes vidisset, à sancto spiritu inflammatus, cœpit ab eo quærere, vndenam esset, quòd iret, & quænam foret exercitationis ratio, quam monasterium illud, è quo discesserat, teneret. Monachus igitur ille à puero interrogatus, omnem vitam & exercitationis regulam enarrauit. Patefecit autè & res suas, quòd scilicet deuotionis causa Hierosolymam proficisceretur, vt illic Deum oraret, & sancta loca veneraretur, ac rursus in sanctum monasterium, è quo discesserat, rediret.

Hæc cum Iohannes audiuisset, manu apprehendit monachum illum, & seorsum duxit, ac iureiurando valdè horribili eum adstrinxit, vt postquam iter illud perfecisset, ad eum rediret, vt secum vnà ipsum ad sanctum illud monasterium duceret. Tunc dicebat illi beatus Iohannes: Audi, quæso, mi Abba, & meî commiseratio te tangat, nam parentes mei, cum me præter cæteros fratres, & alios omnes domesticos diligant, & eruditionis ac doctrinæ literis plurimis me instituendum curent, cogitant ad magnum aliquem dignitatis gradum me extollere. Vt enim dicit dominus & pater meus, vult me proehere ad dignitatem aliquam, quæ maior sit, quàm gradus ille est, quem Tribuni militares obtinent. Post hæc omninò me nuptijs copulare in animo habet. Sed ego partim in sanctam ecclesiam veniens, partim ex ijs, quæ legi, & mecum ipse cogitavi, res omnes, quæ in hac vita sunt, vanas esse cognoui, & illum solum saluum esse, qui huius vitæ rebus contemptis, constanter in isto vestro habitu Christo seruit. Quamobrem à te supplex peto, domine, vt me ducas, & in illo sancto monasterio connumeret. Hæc cum audiuisset monachus ille, iureiurando se rediturum promisit, & cum secum vnà in monasterium ducturum.

Cum ità igitur inter se conuenissent, vterque in suam viam abiit. Cum verò monachus ille discessisset, hæc secum beatus Iohannes dicebat: Intereà hoc primùm faciam: à meis parentibus sanctum Euangeliorum librum petam, ex quo Christi traditiones edificam, & quomodo possim ea facere, quæ Christo grata sunt. Itaque parentes adiens, Non possum, inquit, præ pudore in gymnasium ire, cum omnes, qui mecum vnà literas discunt, postquam res illas expedièrint, quæ in gymnasio exercètur, secum habeant Euangelia, & sedentes ea legant: at ego talis sum, quasi vnus ex ijs, qui parentes non habent, cum Euangelijs caream. Itaque supplex à vobis peto, domini mei, vt mihi quoquè iubeatis Euangelium dari, quòd & ipse illud in manibus meis habens edificam. Hæc cum eius mater audiuisset, valdè lætata est, quòd eius filius tanto discendi studio teneretur: & cum viro collocuta, Agè, inquit, domine mi, cura, vt talis Euangeliorum liber scribatur, & filio nostro detur, qui non solum literarum figuris, & his, quæ intus scripta habuerit, desiderium filio commoueat, sed etiam ipsius conglutinatione & exteriori specie ità pulcher sit, vt eius desiderium magis excitet. Statim verò eius pater iussit aurificem vocari, eique dixit, vt tantum pecuniæ sumeret, quantum satis esset ad Euangeliorum librum filio conglutinandum. Aurifex igitur cum quingenta numismata, & preciosos lapillos ac margaritas sumpsisset, librum Iohanni conglutinavit. Cum verò Euangelium ipsum Iohannes accepisset, & in manibus teneret, studiosè illud didicit, exspectans quoad monachus, de quo supra dictum est, reuerteretur.

Interuallo temporis monachus ille reuersus est, quemadmodum se facturum promiserat. Quem cum vidisset Iohannes, valdè gauisus est, & occurrens animo admodum læto, eum amplexus, his verbis affatus est: Domine mi, parentum meorum affectum, & nimiam ipsorum in me beneuolentiam nemo scit, vt ego ipse. Noui enim matrem meam præcipuè talem in me esse, vt si quid huiusmodi præferret, lacrymis suis propositi mei cursum impediatur. Itaque te precor, vt tacitè discadamus, nè quis id sciat, quod

Ff facimus.

Felicitas in
genij eius.

Monachi
Accæmeti.

Peregrina-
tio ad Hie-
rosolymā
religionis
ergo.

Futurus
monachus
Euangeli-
um lecti-
tat, vt ei
conuenien-
ter viuat.

Magni pre-
cij codex ei
datur à pa-
tre.

facimus. Tum monachus: Faciamus, inquit, fili, quod vis: votis enim tuis Deus satisfaciet. Itaque Iohannes secum ducens monachum illum, ad fluminis ripam accessit, & nauclero quodam inuento, ait: Rogamus te, frater, ut liceat nobis nauigium tuum conducere, quo ad eorum monasterium, qui Accæteri vocantur, nos vehas. Quibus ille: Ego, inquit, propterea hîc sedeo, ut onus aliquod capiam, & nauigium meum impleam, centumq; nummi sunt ipsius merces. Tunc Iohannes dixit: Expecta, frater, vsq; ad tertium diem, & à me nauigium conducetur. Cùm ita inter se conuenissent, discesserunt. Tuncq; Iohannes dixit monacho: Multa erit merces, qua nauigium hoc conducitur: illud autem consilium valde placet, ut rationem ineamus, qua parentes discessum meum non impediant. Ibo igitur, & aliqua ficta excusatione à parentibus meis petam, ut mihi pecuniam largiantur: ea verò nauigium conducemus. Tum monachus: Vade fili: Dominus dirigat omne tuum consilium bonum.

Venit igitur Iohannes, & matri suæ dixit: Mater mea domina, quæ ab initio ita me educasti, ut paucè admodum matres filios suos educarunt, & propter summam tuam in me benevolentiam, quicquid ipse optaui, mihi præstitisti: vnum est, quod præterea ego à te ac patre meo peto, idque vestra gloriæ causa exopto. Ad hæc mater: Pete, inquit, fili, quicquid vis. Tum Iohannes: Mater mea domina, omnes pueri qui sunt in gymnasio, non semel tantum atque iterum, sed sæpius me in conuiuium vocarunt: ego cùm illos similiter accipere non valeam, in gymnasium ire non possum: ita pudore multo perfundor. At illa: Expecta, fili, hodiernum diem, & ego patri tuo persuadebo, ut tibi det pecuniam, qua inuitare possis, quo scunque velis. Hæc dixit mater, & absente filio, singula viro suo narrauit, quæ à Iohanne acceperat. Cui vir: Demus, inquit, illi centum aureos nummos, & puerum, qui eum custodiat & obseruet, nè quo modo adolescens procliuor euadat, & in sordidum ac turpem aliquem usum pecuniam conferat atq; consumat. Placuit utrique consilium illud. Cùm igitur Iohannem acceperissent, dederunt illi pecuniam, & puerum custodem. Iohannes verò, acceptis centum illis aureis nummis, ea re valde gaudens, ad monachum venit vnà cum puero illo, & ait: Mi domine, hic homo meus est: ipse tecum hîc manebit: ego verò ad socios meos adibo, ut ab ipsis audiam certum diem, quo illos in conuiuium accepturus sim. Abijt igitur, & secum habens pecuniam, nauigij dominum adiit, ac dixit: Rogo te, frater, ut mihi & monacho tantum nauigium loces. Cui nauigij dominus: Dixi, inquit, tibi multa mercede nauigium conduci: quòd si expectetis, vos vnà cum reliquis oneribus accipiam.

Dantur ei
am centum
aurei.

illis condu-
cit nauigij
um.

Tunc illi Iohannes: Accipe à me mercedem tuam, modò nos saluos peruehas. hoc cùm dixisset, centum nummos aureos ei numerauit: Quos cùm daret: Rogo, inquit, te frater, ut calum ipsum benè inspicias, cumq; is ventus flare incipiat, qui ad nos vehendos idoneus esse possit, tunc in nauigio tuo stans, nos ipsos nutu voces: suspectos enim habemus quosdam homines, & fugauit volumus. Tum ille centum aureis nummis acceptis, valde lætatus, dixit: Vade, domine mi, & securus esto, quòd vos incolumes perueham. Abijt igitur Iohannes, & monacho rem narrauit clam puero illo, quem pater custodem apposuerat.

Post aliquod temporis interuallum, Iohannes monacho & puero dixit: Eamus ad fluminis ripam, eò quòd intra duos dies futurum est, ut ego sodales meos in conuiuium accipiam, vnde boni alicuius piscis obsonio indigemus. Cùm igitur eò venissent, Dei voluntate factum est, ut ventus nauigationi accommodatus flare cœperit. Itaq; nauclerus è nauigio ipso crebris nutibus illos vocabat. Cùm verò puerum ipsum, si ibi maneret, latere non possent, ei dixerunt: Abi, puer, in gymnasium, & vide, quid adolescentes illi faciant, & redi huc, vbi nos inuenies. Abijt puer. Iohannes verò & monachus nauigium conscenderunt, & illine nauigantes, ad sanctum illud monasterium incolu-
mes veñti sunt. Narrauit autem monachus ille fratribus totum id, quod verum erat, & quanta esset pueri fides. Quem cùm Archimandrita inspexisset: Nimiùm, inquit, adolescentens es, ò fili: nobis autem mos est, ut qui monasticam vitam profiteri velit, quadraginta dies apud monasterium maneat, & cùm exercitationis nostræ regulam considerauerit, ita tondeatur. Ad hæc Iohannes: Obtestor te per purissimam Trinitatem, ut hodie me tondeas, quoniam isto angelico habitu indui vehementer cupio ac studeo. Tunc Archimandrita puero illi benedixit: cumq; eum totondisset, habitu induit. Ipse verò multo studio & animi alacritate, exercitationi monasticæ vacabat, Deum ipsum nocte & die

Clam fugit
è patria.

Tondetur
& habitu
monastico
induitur.

& die precans. Mansit autem annis sex in monasterio illo, & omnibus qui illic erant, exemplo fuit, quo pacto humilitatem exercere, ac Deum ipsum orare deberent. Talem autem continentiam sibi præscripsit, vt nihil aliud gustaret, nisi preciosum Christi corpus & sanguinem, ita vt Archimandrita ille miraretur, ac diceret: Tu quidem adhuc puer multum laboris tibi ipse imposuisti: itaq; corpus tuum imbecillius efficitur, quam vt diuina gloriæ ministerio sufficere possit: Continentia enim, ieiunium, & vigiliæ multæ, sum corruptunt.

Iam verò bonarum rerum hostis diabolus, cum adolescentis illius studium multum, & sancti propositi cursum intentum videret, vehementer contra illum furere cepit. In quem cum acerbissimè affectus esset, & generosam eius mentem & cogitationes superare, & à Christi spe remouere non posset, talem mœrorem, & tantum parentum desiderium in eius adolescentis mentem iniecit, vt nocte & die de illis cogitaret, & ante oculos haberet, quanto comitatu ac seruatorum ministerio parentes vterentur: denique omnem vitæ huius fallaciam ac vanitatem propositam habebat. Itaq; multis ieiunijs, vigilijs, & nimio parentum desiderio factum est, vt eius corpus non caro, sed instar vmbre tenuè videretur. Archimandrita verò cum adolescentem ita extenuatum atq; afflictum vidisset, vt iamiam è viuis excessurus putaretur: An non tibi dixi, inquit, fili Iohannes, Deum ipsum hoc tantum à seruis suis postulare, vt eum pro viribus colant? Tu verò supra vires tuas ista exercitatione vtens, teipsum nimis extenuatum & gracilem reddidisti. Ad hæc Iohannes: Scito, pater, non ieiunijs me domari, sed peccata mea impedimentum mihi afferre. Multis enim ab hinc diebus bonarum rerum inimicus diabolus cor meum conturbauit, & parentum ac videndæ familiæ meæ desiderium animo meo suggessit: neq; perditus hic hostis illud videt, quòd, Deo meo volente, & vestris precibus mihi opitulantis, quanuis ad videndos parentes meos profectus fuero, ipsum tamen conculcabo, & eius conatum imbecillum atque inanem esse ostendam. Tum illi Archimandrita: Nonne, inquit, fili, tibi dixi, cum primum monastica professione initiari voluisti, nostræ huius exercitationis certamen magnum, & laborem multum esse? Hæc cum dixisset, & adolescentis causa lachrymatus esset, ei benedixit.

Postero autè die Iohannes Archimandritam adiit, cumq; ad eius pedes se abiecisset, ipsum rogauit, nè sibi succederet, sed pro se Deum precaretur, & concederet, vt sibi liceret abire, & parentes videre, eaq; ratione diabolum, Domino adiuuante, conculcare. Archimandrita cum omnes fratres, qui erant in monasterio illo, congregasset, & attentis precibus pro adolescente illo Deum orauisset, cum gemitu & lachrymis: Vade, inquit, fili, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & tecum vnà venientem habeas Dominum Iesum Christum, qui te ducat in via ista, prout ipse vult. Iohannes verò cum è terra surrexisset, fratres omnes obediendo, genibus flexis, petijt à singulis, vt extensis manibus illi benedicerent: & ita eos salutans, Salui estote, inquit, omnes patres & fratres: salua esto laudabilis & sancta societas, quæ me benè suscepisti: ego omnino vestro tecto indignus sum.

Cum igitur à sanctis illis patribus Deo commendatus esset, exijt è monasterio illo, & ab eius ianua longius progressus, se conuertens, & sanctum monasterium adspiciens, tristem atque acerbum gemitum emisit, & flexis genibus, Deum ipsum sic orauit, vt eius lachrymæ in terram defluerint: atque ita finitimam illam regionem salutauit, & lachrymas non intermittens, discessit, iterque suum fecit. Cum verò dimidium itineris confecisset, vidit inopem quendam hominem lacera veste indutum, cui dixit: Salue, frater, & viæ comes. An placet, vt vnà iter faciamus? Maximè, inquit ille, gratum mihi hoc est. Cum verò vnà iter facerent, Iohannes ait: Video te, frater, vestem tam laceram habere, vt illam ferre non possis: te igitur rogo, vt veste ista te exuas, & meam capias: ego autem tua me induam. Cumq; ad locum quendam venissent, vicissim se salutantes, singuli viam suam aggressi sunt. Cum verò Iohannes eò venisset, vndè parentum suorum ædem erigione prospiciebat, seipsum in terram deiecit, & Deum ita precabatur: Domine Iesu Christe, nè derelinquas me. Cumque ad multam noctem parentum suorum ianuam adisset, rursus in terram prostratus ac lugens, Deum ita precatus est: Domine Iesu Christe, en parentum meorum domus, quam mihi ostendisti: sed nè à gratia tua decidadam, da mihi, quæso, vt superato diabolo, hoc in loco benè moriens, non amplius tentationem aliquam patiar. Mansit itaque illic tota nocte illa.

Vt verò dies illuxit, atrij fores patefacte sunt, vt solebant, eò quòd eius parentes pat-
lò pòst egressuri essent. Exijt autè familiæ Præfectus, qui cum ipsum lacera veste indu-
tum vidisset: Quis, inquit, tu es, & vndenàm, & quare cum talis sis, huc accedere a usus
es? Discede isthinc, quoniam domini mei egressuri sunt. Tum Iohannes: Quæso, domi-
ne, vt misericordia me prosequaris: sum enim homo pauper. Sine igitur me in hoc an-
gulo manere, (nihil enim mali facio) atque huius rei mercedè à Deo ipso expecta, si me
pauperem ad huius atrij fores manere permittas. Permisit ille, & abiit. Exierunt autem
eius parentes in atrium. Quos cum Iohannes vidisset, totus lachrymis repletus est, ac se-

Moratur in
angulo quo-
dam patien-
tissimè.

cum dixit: En diabole, & parentes meos, Deo ità volète, adspexi, & sagittas tuas arden-
tes contèno, Christi ope adiutus. Ac rursus dixit: Domine Iesu Christe, nè derelinquas
me. Et manebat in illo angulo. Cœpit autem eius pater è mensa sua cibum illi mittere,
dicens: Huius pauperis patientia multa est: quippe qui in tantis pluuijs, & multa glacie
tam patienter ac fortiter in hoc atrio commoratur. Potest Deus ipse per hominem huc
nobis salutem afferre. Omnino enim propterea huc missus fuit homo iste, vt & nos
per illum salutem assequamur. Exiens autem domo quodam die mater illius, cum eum
ità abiectum vidisset, indignans substitit, quòd tanquam horrendum aliquid videre sibi
visà esset, & ad pueros suos còuersa: Auferte, inquit, isthinc hominem istum, quòd non
possum, illo sic iacente, transire. Statim igitur serui hominem illum vi pertraxerunt.
Cum verò aliquantulum à foribus illis longè abesset, manebat illic, neque aliquò disce-
debat. Egredienti autem aliquando familiæ Præfecto: Rogo te, inquit Iohannes, vt
quemadmodum in initio misericordia me prosecutus es, ità & nunc paruum aliquod tu-
gurium mihi construas, vt à glacie defendi possim, neque à vestra domina vnquam vide-
ar. Hęc cum ille audiuisset, nihil moratus, paruum quoddam tugurium ei composuit:

Item in tu-
gurio.

in quo manebat, Deum orans. Ei autem pater quotidie cibum mittebat. Verum quæ à
patre mittebantur, pauperibus ipse distribuere, ex eis non edens, neque bibens, ità vt
omnes pauperes ad eum current, & ab illo nutrentur. Itaq; eius corpus sic extenua-
tum erat, vt ossium compages numerari possent: tanta continentia se affligerat.

Christus ei
apparet.

Tertio autem pòst anno, cum benignus Deus multum eius laborem adspexisset,
cumq; virtutis exercitatione perfectum vidisset, apparuit ipsi & dixit: Salue Iohannes,
qui reuera hoc nomine appellaris: eo enim, quòd fecisti, te illi Iohanni, qui virgo fuit,
similem ostendisti: nam cum omnia dereliqueris, me secutus es. Tuæ igitur exercita-
tionis tempus, & laborum tuorum cerramen completum est. Post tres dies ad me ve-
nies, ad illam iustorum hominum requiem. Experrectus autem Iohannes, flere cœpit,
& Deum ità precari: Ago tibi gratias, Domine Deus, quòd me indignum hominem il-
la iustorum requie dignum facere velis: sed memento, quæso, & parentum meorum,
& ipsos misericordia prosequere, illorum peccata non reputans, sed delens, quoniam
solus tu clemens es & misericors. Cumque has preces compleuisset, prædicti familiæ
Præfectum ad se accersitum, sic affatus est: Quemadmodum ab initio vsq; ad hanc ho-
ram misericordia me prosecutus es, ità, quæso, & nunc facias. Vnum est, quòd à te peto,
vt meis verbis, dominæ vestræ significetur. At ille: Agè, inquit, dic, si quid vis. Tum I-
ohannes: Eas igitur, & illi hæc dicas: Pauper ille, quem ad fores iacentem expelli iussisti,
per me à te petit, nè superbo animo pauperem & inopem despicias, Iesum Christum
Dominum respiciens, sed patienter digneris ad eum accedere, quippe qui habet quæ-
dam tibi dicere. Abijt ille, & dominæ suæ nunciauit, quæ à Iohanne acceperat. Tum
illa: Num, inquit, aliquid est, quòd pauper iste mihi habeat dicere, quæ non possum ad
eum accedere, neque ipsum adspicere? Virum autem suum adijt, & ipsi hæc significauit.
Cui ille dixit: Abi vxor mea, & pauperem nè despicias: pauperes enim Deus elegit. At
illa adhuc iter suum differebat. Rursus Iohannes ad eam misit, qui eius verbis diceret:
Post tres dies ego moriar: at tu si huc venire, & me videre nolueris, postremò te ipsam
pœnitebit. Illa cum de eius morte audiuisset, exijt, & pueris suis præcepit, vt pauperem
illum ad se ferrent.

Matt. 25.

Ille verò cum esset contactus, agnoscere non poterat, sed hæc dixit: Merces tua, ô do-
mina, completa est, sicut Dominus dixit in Euangelijs suis, quo loco ait: Quæcunque
feceritis vni ex istis fratribus meis minimis, & mihi fecistis. Ego verò, vt pauper & ni-
hil habens, benedictionem quandam tibi volo derelinquere: sed iureiurando promit-
tas velim, te facturam quæ dixero, & ità benedictionem accipias. Iurauit illa se obser-
uatu-

naturam quæ audiret. Tum ille: Per eum, inquit, ipsum te obtestor, per quem & tu iurasti, nè iubeas me alia veste tectum sepeliri, nisi hac ipsa, quam nunc habeo: & in hoc ipso loco, vbi tugurium meum est, facias me humari: quoniam neque alijs vestibus, neque nobiliore aliquo loco ego dignus sum. Hæc cum dixisset, illi Euangelium tradidit, ac dixit: Hoc tibi in hac vita propugnaculum, & illius futuri ævi bonum tam tibi, quam domino meo viro tuo sit viaticum. Illa cum Euangelium accepisset, vndique illud versans, ait: Simile Euangelium hoc illi est, quod olim dominus meus filio nostro dedit. Cucurrit igitur, & viro suo librum ostendit. Quem cum ille agnouisset: Verè, inquit, Euangelium illud hoc est, & non aliud. Sed vndenam ipse hoc habuit? Par est illum interrogare, vbinam sit filius noster Iohannes. Cum igitur ad ipsum venissent, dixerunt: Obtestamur te per purissimam Trinitatem, vt nobis verè dicas, vndenam Euangelium hoc habueris, & vbi sit filius noster Iohannes. Ille cum lachrymarum vim ferre non posset: Ego, inquit, sum Iohannes filius vester: ego sum multarum lachrymarum vobis causa. Euangelium hoc illud est, quod vos mihi dedistis. Sed Christum meum desiderans, suave illius iugum portavi. Hæc cum parentes audiissent, ad filij collum se abiecerunt, & ab hora prima vsque ad sextam ita fleuerunt, vt omnes, qui urbem habitabant, vnà cum illis filium agnitum fleuerint.

Vide sancti viri humilitatem.

Confitetur parentibus quis sit.

Vt verò eius recta & sancta institutio, nulla vitæ huius perturbatione macularetur, illius Spiritus, quem loquentem in se habebat, ope adiutus, animam suam Deo reddidit. At eius mater oblita quod iurauerat, laceratis vestibus illum exiit, & aureis induit: quibus cum ille indutus esset, repente mater paralytica effecta est. Cum verò eius pater verba illius memoria repeteret: Seruetur, inquit, quod sancti nostri filij voluntas postulauit. Cum igitur aureis vestibus eum exuissent, laceris illis induerunt, quas antea habere solitus fuerat. Quo facto, statim eius mater sanata est. Illius autem sancti viri reliquias in tugurio illo parentes condiderunt, & sacram ædem illic ei construxerunt, omniaque bona sua sacro illi templo dedicarunt. Cumque multas pecunias in peregrinorum ministerium contulissent, in pace diem suum obièrunt. Hæc fuit Iohannis institutio, hæc vita, & sanctæ ipsius exercitationis ratio. Hic, inquam, cum diabolus conculcasset, supernæ vocationis brauius dignus effectus est, gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria sit & imperium in secula seculorum, Amen.

Excedit vitam.

Boni parentes sancto filio templum construunt, omniaque sua bona illi dedicant, eius reliquijs ibidem collocatis.

VITA S. MAVRI ABBATIS, PER FAVSTVM EIVS CONDISCVLVM SCRIPTA.

PROLOGVS.

Faustus, famulorum Christi famulus, omnibus monachis, qui sunt in Oriente & Occidente, meridie & septentrione, & fidem, quæ secundum pietatem est, vnà nobiscum in Deo retinent, gratia, misericordia, pax, & propitiatio à Deo patre omnipotente, conditore omnium? & ab Iesu Christo vnico filio eius, Domino, Redemptore ac Salvatore nostro: atque à Spiritu sancto, illuminatore & viuificatore animarum nostrarum.

Cum à parentibus meis omnipotentis Dei seruitio nutriendus, secundum regularis normam institutionis, septennis beato Benedicto in eius sanctissimo cœnobio, quod idem totius sanctitatis vir in Cassino ædificauerat castro, traditus fuisset iuxta misericordiam Dei voluntatem, qua & velle & operari in nobis perficit pro bona voluntate, gratuita nos & omnipotentissima miseratione vt velimus praueniens, ac misericordissima gratia, nè frustra bona, quæ inspirare dignatur, aggredi conemur, subsequens? quin magis, vt recta in illum fide credentes, atque in bonitate & simplicitate cordis de illo sentientes, pro his quæ ipse tribuit & immittit, præmia nos æternorum ab eo recipere speremus gaudiorum, si tamen propositi nostri & fidei rigorem ad finem vsque firmum ac inconvulsam seruemus: Postquam, vt ipsi superno placuit opifici, annos puerilis ætatis emensus sum, & vti iam liberæ facultatis cœpi permissione, ex integro me pro viribus

Faustus puer septennis sit monachus.

Phil. 2.

viribus & scire, monasticæ mancipavi obseruationi? adèd vt ne momento quidem à visione beatissimi ac sanctissimi Benedicti disiungi villo modo vellem, sed semper eius Deo placita, & hominibus imitanda instrui doctrina, ac radiantibus ædificari exemplis, ardentissimo desiderabam amore.

Cernens itaque beatissimus Pater me per omnia saluti propriæ, & regulari institutioni operam dare, multis sæpissimè argumentationibus propositum animi mei nisus est experiri, etiam de his, quæ ipse homini impossibilia ac importabilia esse sciebat. Sed vbi per gratiam omnipotentis Dei, qui omnes homines vult saluos fieri, me paratissimum atque promptissimum ad omne, quicquid illud erat, aggrediendum ac tentandum, siue etiam perferendum esse peruidit, ilicò specialius præ cæteris obsequiorum meorum vti seruitijs cœpit, meque arcanis quibusque, & nulli penè ab eo, vt assererat, antè prorsus creditis, paterno affectu instruere, ac contra tentantia præmunire vitia. Vndè factum est, vt cum beatissimo Mauro discipulo suo, qui ab eo religiosissimè nutritus & eruditus fuerat, quique vitæ merito & perfectione virtutum magistri cooperatore extiterat, me ad partes dirigeret Galliarum, quò illi aliquod solatium mea præberet cohabitatio (ego quippe ex prioribus, qui ab eo educati primi fuerant, solus superstes eram tyronibus). Gratia siquidem fundandæ cœnobialis religionis, ad tam longinquas exterasque ab eo transmissus est regiones.

Deniquè diuinitatis maiestas omnipotentissima, quæ omnia circumplectens & penetrâs, intelligit cogitationes à longè, & nouit omnia nouissima & antiqua, & omnes vias singulorum præuider! cum eidem sanctissimo patri, suum monasterium in loco, superius iam dicto, ab ipso constructum, occulto suo iudicio destruendum euertendumque prodidisset, & vir Domini inconsolabili pro hoc afflictione fletus indefinenter afficeretur, reuelatio illum cælestis tali releuare ac confortare est dignata oraculo; Noli, ait, probatissime ac electissime Deo Benedicte, pro his, quæ huic euentura didicisti loco, mœstum villo modo gerere animam, quoniam quod semel præfixum atque decretum est inscrutabili summæ Deitatis consilio, intransibile atque irrenocabile, sine dubio patrabitur, solis tibi tuo merito cunctorum concessis habitantium animabus. Sed aderit omnipotentis quam nuperrimè diuina propitiatio & consolatio, quæ & locum hunc in pristinum, immò in ampliorem, quàm nunc videtur, tuis nihilominus meritis restituet gradum, & alijs perindè nationibus huius lumen religiositatis de hoc eodem irradiabit loco. Pro quo vt interpellatus, vel potius efflagitatus fueris, extemplò quos probabiliores in huius grege sanctæ habes congregationis, quò depõsceris, mittere maturato, sciens proculdubio, quoniam laboris eorum fructus vberimus, & tibi ad cumulum recipiendorum augmentabitur præmiorum, & illos ad habitationem perennis introducet beatitudinis.

Hoc ergò sanctissimus Deoque charissimus pater certior factus responso, mox vt legatione Cenomanici antistitis conuentus & exhortatus est, continuò summæ religionis virum euocans Maurū, cum consilio totius congregationis, legatis eum ipsius assignauit præfalis, dans illi socios & cooperatores, Simplicium, & Antonium, ac Constantinianum, me quoque laboris eorum & peregrinationis, non dico operum perfectorum, comitem deputans. Ego itaque cum longè post transitum egregij confessoris Christi Benedicti magistri nostri, operum mirabilium patris, sepulto iam beatissimo Mauro, & duobus comitibus nostris, Constantiniano scilicet & Antonio, ad nostrum monasterium vltimam iam penè agens ætatem, vnà cum Simplicio, iuxta mandatum beati Mauri fuisset regressus, compulsus ab omnibus fratribus congregationis Cassinensis cœnobij, de quo profecti fueramus, & præcipuè à religiosissimo viro, ac cum honore nominando Theodoro, qui tertius post sanctæ memoriæ Valentinianum prolixiori tempore Lateranensis congregationem rexit monasterij, historiam de vitæ & conuersatione, siue etiam de perfectione eiusdem beatissimi Mauri, necnon etiam de constructione cœnobij, quod, Deo se iuuante, strenuè atque comptissimè ædificauit, quin & de miraculis, quæ per illum Dominus ad laudem & gloriam nominis sui operari dignatus est, quæ & nos ipsi coràm positi, oculis nostris inspeximus, altiùs & ab ipsa eius reperens natiuitate, scribere sum aggressus, ad omnium ædificationem monachorum. De veritate porrò gestarum rerum & narrationis, neminem ambigere sua deo, quia multo melius esse de toto silere scio, quàm aliquid mendo sum effusumque narrare.

Multis modis probari solent monachi.
1. Tim. 2.

Psal. 138.

Diuinitas reuelatur S. Benedicto destructio monasterij sui.

Monasterium Lateranense.

narrare. Denique hoc opusculum beatissimo Pape Bonifacio ostendi. Quod ipse sanctissimus Pontifex approbans, laude dignum duxit, suaque sancta auctoritate roboravit.

Deprecor autem eos, qui hoc ad legendum sumpserint, ne rustico incultoque conscripta stylo fastidiant, sed potius veniam mihi tribuant, qui quanuis imperitus existere, ac nullius prerogativa literariae artis, qua inniti valerem, essem instructus, ea tamen, quae per seruum suum Dominus operari voluit, & quibus ipse interfui, silentio non sum passus abscondi, praesertim cum ad haec exaranda, quoquo modo possem, tam fraterna charitate & deprecatione, quam non parvipendendo sanctorum virorum sim provocatus imperio.

Historia
haec à summo Pontifice approbata.

VITA SANCTI MAVRI ABBATIS.

Beatissimus igitur Maurus, clarissimo senatorum genere, patre Eutychio, matre vero Iulia exortus, duodennis sanctissimo Benedicto, omnipotenti Deo sub regulari nutriendus institutione, à patribus est traditus. Qui cum adhuc iunior bonis polleret moribus, sicut etiam ipsi vidimus, & frequenter experti sumus, magistri coepit adiutor existere, ac eius miraculorum cooperatore esse. Hunc sanctissimus Benedictus praeter omnibus semper charius dilexit & instruxit, atque ita in omnipotentis Dei informavit servitio, ut nemini post ipsum in cenobiali sacrosancta observatione fuerit secundus. Quis enim unquam austerius corpus proprium

15. JANUAR.
S. Mauri
parentes.
Duodennis
tradit monasterio.

ieiunijs, abstinentia ac vigilijs, squaloribus quoque & nimis edomuit frigoribus? Frequenter enim eum vidimus in diebus sanctae Quadragesimae nec tunica, nec cuculla, nisi solummodò sacco uti cilicino, & duabus tantummodò vicibus in hebdomada parvissimum potius pregustare, quam sumere, cibum. Iste quippe mos in omni vita sanctissimo fuit Benedicto, cuius ille exemplo provocatus, afflictione perualida carnem macerabat, inquantum illi eiusdem patris sui permittebat licentia. Nam reliquo totius anni tempore, sub monachali tunica, semper asperrimo à scapulis usque ad renes induebatur trogulo, eiusdem subtegminis in stratu, super aggestum calcis & sabuli, tantummodo excepto Quadragesimali tempore, usus est cilicio. Tunc enim, inquantum poterat, sollicitè satagebat, non iacendo, sed potius stando, vel cum nimia eum lassitudo compulisset, sedendo somnum capere. Nemo illum unquam vidit de lectulo cum ceteris surgere fratribus, sed semper nocturnos vigilando praevenerit hymnos attentius procurabat, plerumque quinquagenos, saepe etiam centenos psalmos, nonnunquam verò totum ex ordine Psalterium ante nocturnalem consummans synaxim, exceptis duntaxat horarum spatijs, quibus orationum, lachrymarum, ac creberrimorum profundebat preces singulorum. Silentio verò ac lectioni ita assidue vacabat, ut pro hoc etiam ipsi sanctissimo Benedicto admirabilis haberetur.

Nota vestis
& abstinentiam sancti viri.
Item S. Benedicti.

Item stratum
& somnum.
Item vigilias
& preces.

Silentium
& lectionem.

His ergò alijsque, quas enumerare longissimum est, eo succrescente virtutibus, sanctissimus de illo Benedictus plerumque in conventu fratrum, suppresso eius nomine, quasi de alio loquebatur, iunioribus & negligentioribus illum proponens sequendum. Vidimus, aiebat, nostra aetate quendam strenuissimae nobilitatis iuvenem, infra annos adolescentiae, ita omnis monasticae religionis subito arripuisse perfectionem, ut alicui ex prioribus similis, imò aequalis per omnia dignissimè iudicaretur. Sed licet haec beatissimus, Deoq; dilectissimus Maurus, ac nonnulli ex fratribus, de eo sanctissimi ore Benedicti proferri scirent, nunquam tamen ille pro hoc, vitio succubuit iactantiae, ardua semper & sanctiora appetens, ac toto conamine de virtute in virtutem proficere studens.

Humilitas
S. Mauri.

Dum quodam tempore sanctissimus Benedictus, à quodam nobilissimo secundum seculi dignitatem viro, exoratus fuisset, ut ad domum eius dignaretur per semetipsum accedere, quò uxorem eius & filium, quem nupèr enixa fuerat, à demonio, quo gravissimè pariter vexabantur, suis sanctis meritis & orationibus liberaret, & sanctus Dominus pro eo, quòd ei familiaris pro aliquibus operibus, ab eo religiosè gestis, existeret, ire non distulisset, beatissimus Maurus, qui tunc in monasterio nostro, imperio sanctissimi Patris nostri, praepositi ac totius cenobij procuratoris & administratoris post

ipsumungebatur officio, cum fratribus ad fruges colligendas, longiusculè à monasterio est egressus. A quo opere dum ad sextam refectiois horam cum eisdem fratribus rediret, antequàm ad portam ventum fuisset monasterij, claudum quèdam & murum puerulum inuenit in itinere. Cumque pater & mater pueri, eius pedibus prouoluti, & cum clamore valido & lachrymis terribile nomen Dei obtestantes, vt filium suū eis sanum redderet, genua eius firmissimè vtrisque constringentes manibus, precarentur, refugit pauore nimio tale attentare miraculum, se peccatorem esse, nec talis villo modo operis effectorem vociferans posse fieri: maximè, inquit, cum hæc sanctorum Apostolorum sint opera, aliorumque perfectorum, qui eorum exempla credendo & imitando sectantur.

Nos ergò hæc ab eo dici audientes, simul & perfectissimam Deoque acceptissimam ad talia peragenda eius vitam & meritum sufficere cognoscentes; iuncti parentibus pueri, pro restitutione ægroti eum rogare cœpimus. At ille, vt erat pijsimus, lachrymis perfusus, atque in oratione prostratus, postquam diutissimè orauit, stolam cum qua eodem anno, iubente Benedicto, beato magistro suo, ordinatus ad ministerium fuerat Leuiticum, & quam iuxta morem, gratia sanctitatis primo indefinenter ferebat anno, de sanctissimo collo suo protulit, & super caput infirmi, crucis signum faciens, posuit, & ad cælum oculos erigens, dixit: Domine Iesu Christe, qui discipulis tuis polliceri dignatus es, dicens: Amen dico vobis, quia omnia quæcunq; orantes petieritis, credite, quia accipietis, & venient vobis! ostende etiam nunc, quia nos serui tui, exigui licet & peccatores, in te & in verbis tuis sanctis, prout ipse largiri digneris, eandem fidem habemus. Et hæc dicēs, ait ad debilem: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, adiutus meritis sanctissimi magistri nostri, ista sanus & incolumis super pedes tuos reclusus. Et continuo sospitati redditus, cœpit reclusissimè ante nos pergere, ac Dominum voce exultationis & laudis benedicere, dicens: Benedictus Deus creator omnium, qui me redintegrare dignatus est meritis sanctissimi serui sui Benedicti, per beatissimum discipulum eius Maurum.

Perfectissimus ergò Benedictus, cum reuersus ad monasterium, sanatis, pro quibus ierat, fuisset, nobisque narrantibus & laudantibus Dominum, ea quæ contigerant, comperisset, in magna deinceps admiratione ac veneratione ac beatissimum Maurum habere cœpit, nec iam loco discipuli censebat æstimandum, quem ita Deo proximum iam videbat effectum. Per idem tempus legati ad nostrum aduenerunt monasterium, missi à beatissimo Bertigramno, Cenomanicæ ciuitatis Episcopo? Nam idem sanctissimus Pontifex, audita fama sanctitatis eximij Patris nostri, Flodegarij Archidiaconem, & Harderadam Vicedominum suum, strenuissimos scilicet atque clarissimos viros, à latere suo cum magnis xenijs ad eundem Patrem nostrum transmisit, omnibus eum exorans precibus, vt illi perfectissimos dirigeret fratres, qui monasterium illi secundum regularis ordinem obseruationis in fundo ecclesiæ, quam regebat, ædificare deberent. Perfectissimus verò Pater noster, iuxta rationem & reuelationem, quæ in præfatione huius operis à nobis pleniter est exposita, quanquam finem dierum suorum iam iamque sciret imminere, secundum quod spiritu sancto didicerat reuelante, legatis supradicti Antistitis tam beatissimum Maurum, quàm nos quatuor, quorum nomina proœmio inseruimus, assignauit, præcipiens nobis, vt non minùs ipsi beatissimo Mauro, quem nobis magistrum constituēbat, quàm ei catenùs, in omnibus pareremus.

Iam verò quis dignè explicet, quantus mœror, quantusque luctus totam sanctissimam nostram subito corripuit congregationem? Quia enim sanctus pater eis iam obitùs sui reserauerat diem, spes & consolatio totius congregationis in beatissimo Mauro pendeat, illum se patrem, illum se gaudentis post eius transitum habere rectorē. Sanctissimus autem pater noster tantis fletibus & suspirijs motus, omnem euocans congregationem, talem ad eos protulit orationem; Si tristandum, dilectissimi fratres ac filij, pro tali esset negotio, mihi magis, quàm vobis hinc esset mœrendum, qui quantum ad præsens, magnis videor destitui solatijs. Sed quia dicente Apostolo, Charitas benigna est, benignitatem charitatis nostræ omnimodis impendere debemus his, quos aliquo modo ea indigere cognoscimus, nec nostra tantum, quàm aliorum, quærere. Quapropter vos amoris paterni sollicitudine à fletibus & mœrore

Nota quod
hic de stola
dicitur.

Marc. II.

Curat claudum
et murum
puerum.

Bertigram-
nus Ceno-
manensis
Episcopus.

Maurus
mittitur in
Gallias.

Oratio S.
Benedicti
ad fratres.

1. Cor. 13.

temperare deposeimus? quia potens est Deus meliores nobis post huius depositionem corporis, huic sanctæ immittere congregationi, quorum meritis & exemplis longè præstantius, quàm nostris, ædificemini. Sed & illud summoperè nobis est procurandum, nè versutia antiqui hostis, vnde alijs salus acquiritur, indè nobis tristitiæ malo detrimentum in aliquo ingeratur. Nos etenim, quos vnitatis semel in sancta charitate iunxit concordia, nunquam vel longissima diuident terrarum spatia? quoniam semper interioris hominis adspectu, qui renouatur secundum imaginem eius, qui creauit eum, nos quoad vixerimus tempore, inuicem intuebimur. Vos autè fratres charissimi, quos ad opus Domini construendum ad illas dirigimus partes, viriliter agite, & confortetur cor vestrum in sancto proposito & religione? proculdubio scientes, quia quanto austeriora, causa salutis aliorum, in huius via seculi pertuleritis, tanto maiora à Deo recipietis celestium gaudia præmiorum. Nec vos vllò modo resolutio huius nostri mortificet corpuscule? quoniam præsentior vobis, carnis deposito onere, ero, vestrique, Dei per gratiam, cooperator existam assiduus.

Nota Le.
tor.

Et hæc dicens, dans osculum nobis, profecutusque nos cum omni congregatione vsque ad ostiū monasterij, osculatus rursus nobis, ac benedictione super nos tradita, de-

Regula S.
Benedicti.

dit sanctissimo discipulo Mauro librum regulæ, quem ipse sanctus manu sua scripserat, proferrique iussit pondus libræ panis, & vasculum æneum, vini heminam capiens, & ita nos sicut abire, dans mandatum missis supradicti Præsulis ad eundem Pontificem, vt sua vice paterno affectu nos suscipiens tractaret, ac nobis aptum locum ad ædificandum, sicut pollicebatur, cœnobium traderet.

Igitur nos quinta Epiphaniarum sabbati iter arripientes, primam mansionem in possessione nostri monasterij in villa, quæ * Eucheia nuncupatur, habuimus. Quò aduenientes, honorificè satis à duobus fratribus nostris, Probo videlicet & Aquino, suscepti sumus, quos sanctus pater noster huius rei gratia pridè illuc direxerat. Ea nocte celebrantibus nobis nocturnale officium, aduenerunt illuc duo nihilominus ex fratribus nostris, Honoratus beata recordationis vir, ac Felicissimus egregiè indolis adolescens, consobrinus sancti Mauri, missi à sanctissimo Patre nostro Benedicto. Quos vt vidimus, gaudio non modico gauisi sumus, certum tenentes apud nos, aliquid magni de parte eiusdem Patris nostri nos ab eis vel audituros, vel percepturos. Nec nostra frustrati sumus astimatione. Nam vt completis hymnis matutinalibus in vnum conuenimus, Honoratus monachus magnificè à pectore suo beato Mauro protulit munera, capsulam scilicet eburneā, & paginulam Epistolæ, breuia quidem continentem verba, sed amore prophetiæ, & sanctæ charitate dilectionis grauida satis ac desiderabilia, quæ idem sanctissimus Benedictus ipsi deportari antequam de loco egredieremur, pernici- teri iusserat. Siquidem tres portiunculas ligni salutiferæ Crucis, & reliquias sanctæ Dei genitricis, sanctique Michaelis Archangeli, ex palliolo sanctæ scilicet eius memoriæ, Stephani quoque protomartyris, ac beati confessoris Christi Martini, in ipsa posue- rat capsula.

* Eucheia

Preces nocturnæ.

Nò temerè
vir sanctus
suis mittit
reliquias.

Textus verò Epistolæ, quam & conspelire sibi amore Patris sui beatus iussit Maurus, hæc continebat; Accipe, dilectissime, extrema institutoris tui dona, quæ & longum nostrum testentur amorem, & tibi ac commilitonibus tuis contra omnium perpetuum munimen præbeant impedimenta malorum. Post expletam enim totam trinam vicenorum decursionem annorum, ex quo monasterialem adisti perfectionem, in gaudium Domini tui es introducendus, vt nobis Dominus hesternò die, postquam à nobis digressus es, ostendere est dignatus. Prædico etiam tibi, moram vos in eundo esse passuros, ac cum difficultateabilem locum inuenturos pro his, quæ & Deo ordinatè perficientur, & quæ inimicus humani generis molimine calliditatis suæ in vos concitabit. Nusquam tamen benignitas misericordis Dei vobis deerit, sed potius, differendo licet, ac desiderium animi vestri in longum experiendo, aliorum quàm sperauimus, aptissimam dignabitur largiri mansionem. Iamque valeas felix in professione, felicior futurus in peruen- tione. His beatus Maurus recitatis, & abundantissimè pro his, quæ & merebatur, & præmonebatur, hilaris effectus, ad Patris Benedicti presentiam eosdè cum gratiarum actione remittit fratres, adolescenti iam dicto Felicissimo, quinquies siue septies perfectioris normæ religionis operam dare inculcans.

Nota vim
sanctarum re-
liquiarum.

Prophetia
S. Benedic-
ti.

Porro nos cœptum iter carpentes, quinquagesimo quinto die Vercellas aduenimus.

Quo

Quo in loco dum biduo ab ipsius ciuitatis clericis docti fuisset, qui nos plenissima receperant charitate, prophetia sanctissimi Patris nostri impleri iam in nobis cepit. Super dictus enim Harderadus per gradus cuiusdam altissima ac mirifica turris deambulans, ac impediens satana deorsum preceps ruens; ita toto corpore debilis, immo penè exanimis, ad nostrum non aliter, quam in linteo, deportatus est diuersorium, ut omnes de eius vita desperare cogere mur. Quæ res grauissimam nobis, & præcipuè Flodegario Archidiacono, tristitiam intulit. Nam quatuordecim dies ibi moratus sumus, in quibus irremediabili ac deteriori semper idem vir attritus est dolore; adeo ut dextera scapula eius cum brachio & manu, inflatione nimia intumesceret; & medicus iam ad secandum eum sollicitè inquireretur. Illucescente ergo crepusculo tertie decime diei, quo ibidem adueneramus, Flodegarius nullo modo se ferre posse ut secaretur, affirmas oratorium, in quo beatus Maurus orationi vacabat, concitus irrupit, pedesque eius utraque constringens manu, ac lachrymis vbertim perfundens, osculaque figens frequentia, deprecari eum & obtestari cepit, ut suis precibus infirmo subueniret, opem sui adiutorij illi ferendos, nec sineret eum ferro sectionis, & igne vstionis, acerbissimo cruciatu tormentari, quem sciebat eius interuentu facile posse saluari.

In modum
crucis pro-
stratus orat

Beatus verò Maurus tam miseratione infirmi, quam profusione deprecantis lachrymarum, quamque etiam itineris retardatione ad fletum vsque permotus, ante altare in orationem se dedit; & diutissimè orationum precibus, suspirijs ac singultibus aures vicina sibi supernæ pietatis pulsans, cum à loco, quo in modum crucis prostratus iacebat, surrexisset; accipiens de super altare capsulam reliquiarum, quam illi beatus magister suus direxerat, assumptis etiam nobis, ad lectum pergit ægroti. Ibi que rursus oratione præmissa, salutiferum reteggit lignum; & de eo à scapula vsque ad ungulas manuum ex omni parte signum crucis faciens, dixit: Deus omnium conditor creaturarum, qui ad restaurationem humani generis vnicum filium suum, operante spiritu sancto, ex Maria semper virgine in carnari constituit; qui per hoc sacrosanctum ac gloriosum viuificæ crucis lignum, vulneribus & languoribus animarum nostrarum, nos redimendo, subuenire dignatus est; ipse te per virtutem vitalis ligni huius ad pristinam reducere dignetur sanitatem. Hæc cum beatus orasset Maurus; continuo per tria loca omnis excoctio sanguinis, qua brachium totum intumuerat; vehementer decurrere cepit. Erat autem ipse Harderadus nobilis quidem secundum seculum dignitatem; sed nobilior, prout seculari possibile erat, in omni religione.

Eccè quæ
virtutis est
gloriosum
lignum viuifi-
cæ crucis.

Flodegarius denique viso tanto miraculo, nullo modo se à fletibus præ gaudio poterat temperare; Deum assidua magnificas collaudatione, & sanctissimum patrem nostrum Benedictum frequentissima extollens veneratione; qui tales habere ac nutrire dignus fuerit discipulos, per quos talia Domino operari sit placitum. Fit continuo concursus totius suburbani populi; felicem se vnusquisque fore existimans, si beatum Maurum vel videre contigisset. Ipse verò non suam, sed patris, qui in cælis est, semper gloriam querens; ad spectus se videre querentium fugiebat, dicens: Hoc quod per lignum redemptionis nostræ diuina perficere voluit maiestas, redemptori magis omnium est ascribendum, quam homini; quanquam sanctissimi patris nostri Benedicti merita, ut id efficeretur; obtinuisse nulli dubium esse possit. Acger igitur noster penè iam incolumis effectus, beatum deprecatus est Maurum, ut sequenti etiam die ab ipsa non egredemur vrbe, quousque ille per omnes orationis domos, quæ ibidem constructæ erant, vota prælaudationis & sacrificium veræ confessionis, pro reddita sibi persolvere Domino posset sospitate. Quod beatus libentissimè annuit Maurus; valde enim eum diligebat, pro eo maxime, quia religionem ordinis nostri ab eo præferri videbat.

Signo crucis manu
impresso,
collisum
pedem Ser-
gij Maurus
lanat.

Quintodecimo demum die urbem illam relinquentes, ac dispositum iter accelerare festinantes, cum iuga alpium media ferè transiremus die, famulus noster nomine Sergius, de equo, cui insederat, super immane sinistrorsus cadens saxum, pedem sibi concitè resurgere volens, ita atterens extorsit; ut ossa omnia in vnum coadunata, non iam speciem pedis, sed similitudinem alicuius præfigurarent teretis. Qui nimio affectus cruciatu, cum frequenter vitali quasi carcere videretur flatu; beatissimus Maurus ad eum accedens, sinistraque manu collisum eius apprehendens pedem; & dextera super eum signum crucis faciens, ait; In nomine Dei omnipotentis, qui sua virtute soluit compeditos, surge sanus; & prouide ministerium obsequij seruorum Dei; ad quod peragendum

dam à beatissimo patre nostro nobis es assignatus. Qui illico sanissimus effectus, gaudium nobis letitiamque suscitavit non modicam.

Exinde cum ecclesiam preciosorum martyrum Christi Mauricij & sociorum eius gratia orationis omnes simul fuisset ingressi, cæcus quidam ex matris utero, pro foribus eiusdem basilicæ sedens, & ab intrantibus ac egredientibus quotidianum mendicando victum deposcens, comperit à socijs itineris nostri illic Maurum aduenisse discipulum sanctissimi Benedicti; cuius fama sanctitatis iam ubique percrebuerat. Cumque oratione completa ostium basilicæ egressi fuisset, cæcus idem in pavimento toto prostratus corpore, deprecari & obtestari beatum Maurum coepit, dicens; Adiuro te Maure serue Dei per hos preciosissimos Thebææ legionis martyres, & per venerabile magistri tui nomen Benedicti, vt sanctis tuis precibus oculorum mihi lumen conferri obtineas à Domino. Sanctus ergo Domini hoc audito, parumpersigens gradum substitit, eumque de pavimento surgere precepit. Cumque steteret ante illum, interrogavit eum, dicens; Dic mihi homo, quantum temporis iam emensum est, ex quo hæc sancta sanctorum adisti limina? Qui respondit, dicens; Undecimus penè iam elabitur annus. Et sanctus Domini ad hæc ait; Nunquid si voluissent hi sanctissimi, ac Deo charissimi martyres, qui corpora sua sancta pro Christo gladiatoribus perimenda exposuerunt, vt animas pro ipso ponerent, lumen oculorum tibi à Domino dari impetrare nõ potuissent? Istos itaque attentius exorando deprecari, quorum magis hæc quam nostra sunt opera, & quorum ipsi non minùs ceteris indigemus suffragijs. Et hæc dicens, coepit abire. Cæcus verò quædam horrenda & pauenda vociferando inclamare sacramenta non inter-

Sanctorum
suffragijs
indigemus.

Signi no-
stre redem-
ptionis edit
in oculos.

mittebat, vsquequò sanctus vir, nobis etiam compellentibus, sedibus oculorum eius, quibus eatenus lucicomi solis non splenduerat claritas, lachrymis madefactis, dexteram manûs suæ impressit digitos, celoque aliquantisper intendens, ac super eos signum nostræ redemptionis edens. Dominus, ait, & Saluator noster Iesus Christus, qui est vera lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ipse te per inuocationem sui nominis, & merita horum beatorum sanctorum, ac magistri nostri Benedicti, illuminare dignetur, vt vidēs mira opera altissimi, quibus distinguere mundanæ uoluit formam creationis, ipsum conditorem horum ac restauratorem nostrum uoce exultationis, & opere veræ credulitatis collaudes.

Hæc cum orasset sanctus vir, statim sanguis vberim ab oculis eius defluere coepit, cæcus videt, & continuo clarissimis luminibus spheram solis respectans, hymnum trium puerorum ex ordine decantare clara uoce coepit. Vocabatur autem vir ipse Linus, qui, vt ab ipso comperimus, tam psalterium, quam omnia & diurna & nocturna audiendo didicerat officia. Habitatores autem loci illius, videntes tale miraculum, per beatum Maurum celebratum, simul in unum conglobati, deprecabantur eum, vt benedictionem suam super eos daret. Quibus ipse hæc tantum respondit uoce. Benedicat vobis Dominus Deus vester, qui habitat in Sion, vt videatis bona eius, quæ sunt in Hierusalem, omnibus diebus vitæ vestræ. Deditque mandatum illi, qui illuminatus fuerat, vt nunquam iam ab ipsa ecclesia discederet, sed iugiter ibi Domino ac sanctis martyribus deseruiret. Quod ipse postea deuotissimè impleuit. Cum enim post transitum beati Mauri ad nostrum reuerteremur monasteriũ, clericatus eum functum officio in ipsa inuenimus ecclesia, & decrepitam iam agentem senectutem.

Indè igitur egressi, coeptum iter exequi attentius conabamur. Cumque nocte quadam iuxta ecclesiã sanctæ Dei genitricis & semper virginis Mariæ, iam in locis hospitaremur virentibus, & mulier quadam vidua Remeia nomine, quæ in contigua nobis manebat domo, filium suum iam adolescentem, quem ex defuncto nupèr viro suo susceperat, quique iam vltimum trahens flatum, vicinam in lecto iacens opperiebatur mortem, in somnum plangendo & eiulando duceret noctem, vir Domini Maurus more sibi solito, nobis quiescentibus, ipsam ecclesiam, vota Domini precum ac supplicationum vt redderet, ingressus est. Cum verò iam vigilia propinquaret matutina, & mulier nec momento quidem à plangoribus & eiulatibus cessaret, vir Domini tenerrimè mortus ad pietatem, se cum lachrymis Domino prostravit, & vt miseræ mulierculæ misereri dignaretur, filium suum illi restituendo incolumem, precabatur. Cumque ab oratione surrexisset, cellulam in qua dormiebamus, latenter introiens, Simplicium monachum cautè retigit, annuens illi, vt cautius surgens se sequeretur. Ille autem

mox

Luc. 7. mox eum in ecclesiam sequutus; attonitus quid ei veller iubere, expectabat. Sanctus vero Domini accedens ad illum, ait; Doloribus huius infelicis mulieris animus meus nimia compatitur teneritudine. Quapropter plena fide ad lectulum simul accedamus iacentis; forsitan recuperabit illum superna dignatio. Veniens ergo ante stratam penè iam exanimis cadaueris beatus Maurus vnà cum Simplicio, ait; Christus Dominus & Saluator noster, vnica spes & cōsolatio dōlorem patientibus & perferentibus, qui misericordia motus super viduam, filium eius extra portam elatum, intuentibus populum exuscitrauit turbis; eadem nunc pietate & huic adesse dignetur mulieri; filium eius restituendo incolumem. Et hæc dicēs, abscessit. Ille verò, qui duobus iam diebus sine sensu & voce iacuerat, matrem suam vocare ac consolari cœpit, dicens; Noli mater flere, quia lachrymis cuiusdam serui Dei, quas fudit tuo compatiens dolori, vitæ ac sanitati ab ipsis Auerni faucibus redditus sum. Cui cum illa diceret; Ecce in hac nostra basilica cum alijs eiusdem habitūs viris matutinos decantat hymnos; ille ac si nihil incommodi pertulisset, de lecto cōtinuò surgens, ecclesiam intrauit; & absque hēsitatione sanctissimum adiit Maurum, vociferans & dicens; Verè tu idem ipse es, qui me tuis lachrymis & meritis à tribunali, de quo tristem exceperam sententiam; qua iam incendiofis deputatus eram locis; ad superos reuocasti. Fama huius facti totam continuò repleuit regionem. Ruunt præcipites nobis obuiam viri cum mulieribus, senes cum iunioribus; laudes Domino vndiquè cōcrepantes; qui taliter mirificat sanctos suos. Vocabatur autem idem adolescens Eligius; qui postea (vt nobis relatum fuit) in monasterio Lirinensi monachus est effectus.

Paschalis solennitas. Nos itaque cum iam appropinquante solennitate Paschali, quotidie profectiōnem acceleraremus, eo die, quo Dominica celebratur cœna, in pagum deuenimus Antisiodorensē. Audiēs autem beatus Maurus opinionem sancti Romani monachi, qui beatissimo patri nostro Benedicto in initio adiutor & cooperator extitit, vt in historia vitæ eius plenissimè inuenitur, quiq̃ per reuelationem Gallias petens, cœnobiolum in eodem pago, in loco, qui Fons rogi nuncupatur, ædificabat; petijt duces itineris nostri, vt eò diuertentes; ibidem sacrosanctum Pascha celebraremus. Hoc autem beatus Maurus maxime idcirco expetebat, quia & sequenti die transitū sanctissimi magistrī nostri complendum esse sciebat; & colloquio beati Romani monachi desiderabiliter frui cupiebat. Ductores verò itineris nostri, petitionibus viri Dei libenter annuentes; cōcito gressu illic tendere festinârunt.

Parasceue, eius solenne officium. Die itaque parasceue hora illuc sexta peruenientes; deuotissimè à beato Romano suscepti sumus. Cumq̃; omnes nos, qui cum beato Mauro pergebamus, ad ea, quæ opus ad diem festum erant, preparanda vel emēda occupari essemus; ipsi sanctissimi viri dulcia inuicem perennis vitæ serebant colloquia. Et cum iam vespertina hora post solenne officium, quod specialiter, vt potè annuatim, eo celebratur die, appropinquaret; vir Dei sanctus Maurus beato Romano dixit; Crastina die beatissimus Pater noster Benedictus, terreno deposito corporis onere, caelestem gaudens & hilaris scandet ad patriam. Quod audiens sanctus Romanus, ilico in lachrymas resolutus; flere inconsolabiliter cœpit. Quem beatus Maurus cōsolari cupiens, aiebat; Gaudere potius, quàm flere idcirco de eius migratione debemus; quia & patronum magnum præmittimus; & præsentiore cum nunc, quàm si carne viueret, sumus habituri. Hæc tamen dicens, nec ipse à fletu se poterat cohibere. Noctem verò illam, quæ duodecimo Calēdarum Aprilis habebatur, & qua sacratissimum vigiliarū Paschæ illucescebat sabbatum; tam beatissimus Maurus ac nos, qui cum eo ibamus, quàm sanctus Romanus cum aliquibus discipulis suis, ieiuni peruigilem duximus vnusquisque nostrum secretò apud se; vt in illis diebus in Ecclesia Romana mos erat; psalmos & orationum preces deuotè pro exitu eiusdem patris nostri Deo dilectissimi Benedicti consummantes.

Item anti- qui ecclesie ritum. Cum verò transacta iam hora quasi tertia ipsius sacratissimæ diei, beatissimus Maurus in ecclesia consisteret, vt transitum eius, qualicumque eueniret hora, orando & psallendo præmunire, longè licèt positus, satageret; seque pavemento in orationem dedisset, raptus spiritu, subito se transpositum in loco, de quo egressi fueramus, vidit; conspexitq̃; viam pallijs stratam, ac innumeris coruscantibus lampadibus, recto Orientis tramite, ab eius cella in cælum vsque tendentem. In qua etiam visione duos congregationis nostræ fratres socios habuit; cum quibus simul eandem visionem conspexit. Itaq̃; cum viam, quam

Visio S. Mauri.

quam cernebant, mirarentur attentius; venerando habitu vir de super clarus assistens; cuius esset via, quam cernerent, inquisiuit. Quod illi se nescire professi sunt. Quibus ille ait; Hęc est via, qua dilectus Domino cęlum Benedictus ascendit. Hanc visionē vnus ex illis duobus fratribus nostris, qui eam simul cum beato Mauro viderunt, in nostro morabatur cœnobio; alter verò, vt beatus Gregorius scripsit, longiùs positus vidit.

In Vita S.
Benedicti.

Mox verò vt beatus ad se reuersus est Maurus, ocyus sanctum Romanū ac nos euocans; cuncta quę viderat, lucidè nobis per ordinem retulit. Diem illam, & sequentem Dominicam, qua specialiter resurrectionis Dominicę celebratur dies; solēnem & celebrem cum omni gaudio ac lætitia peregrimus. Secunda autem feria festiuitatis ipsius, antequam proficisci cœpissēmus, sanctus Romanus beato Mauro dixit; Si absque animę periculo locum hunc deserere potuissē, meliùs tecum, amantissime frater, cuperem habitare; quàm alicubi finē vitę terminare. Sed quia & hos deserere periculo sum est, & vltimus mihi iam iamque imminet dies, perge felix, quò mitteris; ac prosperè felici vttere sorte. Deus autem omnipotēs semper sit tecum, & cum fratribus, qui tecum pergunt; & recto itinere perducatur vos ad veram repromissionis terram, quam omnibus electis suis polliceri est dignatus; vbi preparauit eis, quę nec oculus vidit, nec auris au- 1. Cor. 2. diuit, nec in cor hominis ascenderunt, nisi in illorum; qui terrena omnia amore eius proterentes, ac desiderio cęlestium abdicātes; dicere cum Apostolo valent; Nobis au- Ibidem. tem reuelauit Deus per spiritum suum.

Ex eo loco recto calle Aurelianis cū venissemus; grauissimas duces itineris nostri mœror inuasit. Audiēt sit siquidem, certis deferentibus nuncijs, beatum Bertigramnum Episcopum iam migrāsse ad Dominum; aliumque in loco eius iam substitutum pontificem. Hoc autem cū beato Mauro ac nobis intimāssent, magno tēdio deficere cœpimus; nescientes quid facere deberemus. Sed beatus Maurus, memor prophetię sanctissimi patris nostri, qua nos, cum difficultate licet, aptum locum inuenturos esse prędixit; deiectos animos blandis consolationibus ac promissionibus roborabat, dicens; Nolite, fratres dilectissimi, in pręsenti afflictione animos itā tristitia subdere; quoniam & Deus tribulationem patientibus eos releuando, pręoccurrere consueuit; & precibus beatissimi patris nostri adiuuabimur; qui se nobis semper præsente & cooperatore adesse pollicitus est. Nam & Abraham patriarcha imperio Dei egressus de domo & de cognatione sua, terram peregrinationis suę postea in posteris accepit in hereditatem. Ita- que & nos nostrę congaudentes peregrinationi, expectemus, vt deuotissimi serui, consolationem Domini; & per omnia vestigia patris nostri sanctissimi Benedicti imitari sagtagamus; qui relicta domo & rebus patrijs, & ad vltimum nutricem suam occultè fugiens, ac soli Deo placere desiderans; tantam à Domino promeruit gratiam, vt nemini post beatos & primos Apostolos vnquam fuerit secundus; sed potiùs, Deo se iuuante, tot sanctorum extiterit fundator cœnobiorum; tantaque Domino acquisierit millia perfectorum monachorum.

Gen. 12.

Excellentia S. Benedicti.

Hac itaq; exhortatione beati Mauri aliquo modo confortati; tractare simul cum duobus nostris cœpimus; quid potissimum nobis esset agendum. Tunc nobilissimus vir Harderadus cū ad latus beati resideret Mauri, ita exorsus, talia proferre cœpit; Dignū mihi atq; conueniens, pater sancte ac religiosi fratres, esse videtur, vt nos, qui legatione huius rei functi sumus, propter quam tot ac tanta perlustrantes terrarum spatia, laborem hunc iussu nostri pontificis assumpsimus, istum nouum atque incognitum nobis ad eam antistitem; & causam itineris nostri notam illi ex ordine facientes, voluntatem eius super tali negotio rescire valeamus; simul etiam & nostrę sollicitudinem apud eum gerere nos oportet. Tu verò pater venerande cum fratribus, quos tecum habes, nostrum ad vos hęc expectare reditum debes; qui infra octo, vt reor, cōsummabitur dies. Etenim si ille hoc, quod beatus decessor suus implere cupiebat, facere renuerit; alia proculdubio reperietur via, quò id, ad quod missi estis, cum superno adiutorio perficere valeatis, nē frustra tanti laborem itineris assumpsisse videamini.

His dictis, aptissimam mansionem nobis in eadem vrbe iuxta ecclesiam beati Petri Apostoli assignauerunt, deputatis ad custodiam nostrę, quos honoratiores in suo habebant famulatu; simul pręcipientes eis, vt nō minùs obsequijs tam beati Mauri ac nostris, quàm illorum sollicitè inuigilarent. Hęc itaque honorificè cū ordināssent; cum benedictione sancti Mauri profecti sunt. Cumq; Cenomanis venisssent, & Episcopo nunciati fuissent,

S. Maurus cum socijs suis haret Aurelia.

Gg

fuissent,

fuiſſent, honorificè ab eo ſuſcepti ſunt, atque in proprijs reſtituti officijs, amplifiatis ſibi etiam ab eodem præſule priorum poſſeſſionum honoribus. Sed cùm cauſam legationis ſuæ ei narrâſſent, ac quid ipſe ſuper hac re vellet, inquirerent, reſpondit ſe proprijs magis, quàm aliorum, velle inſiſtere cœptis, nè ſuper alienum videretur ædificare fundamentum: præſertim, inquit, cùm incumbat nobis nunc ordinatio ac diſpoſitio tam propriorum negotiorum, quàm & eccleſiarum peruigil ſolicitudo. Hoc autem agebatur ſecundùm diſpoſitionem occulti conſilij Dei; qui locum, quem beati Mauri magiſterio, atque inſtitutione doctrinæ regularis ſublimandum eſſe decreuerat, nullo modo obtentu alterius differri vel ad modicum volebat loci. Siquidem locus ille, qui à beato Bertigramno ad conſtruendum cœnobium prouifus ac delegatus fuerat, non admodum aptus vel congruus regulari erat religioni, vt nobis noſtri dicebant doctores? nam ex ipſo nomine, quo Rumpiacus vocabatur, deformis à nobis & ſcabroſus à ſtimabatur. Harderadus proindè certiffimè comperiens, quòd Domnolus epifcopus nihil de hac re facere vellet, latiffimus effectus, licentiam ab eo ad nos reuertendi petijt. Qua ſibi conceſſa, nepotem ſuum ſtrenuæ iuuentutis virum, nomine Hademarum, beato tranſmiſit Mauro; mandans illi, vt nullo modo cœſtum gereret animum, ſed quantumcyùs poſſet cum omnibus, quos cum eo dimiſerat, ad Andegauentem ire feſtinaſſet regionem, quòd ille nobis ſe occurrere per nuncium designauerat. Cùm itaque tam beatus Maurus, quàm & nos omnes, qui cum eo remanſeram, alacriores tali effectù nuncio fuiſſemus; decimo die, poſtquam Aurelianis ciuitatem fueramus ingreſſi, iter arripentes, tendere quòd iuſſi fueramus, ſummopere certabamus. Quinto tandem die ad locum, qui Reſtis nuncupatur, perueniētes, honorabilem virum Harderadum, & vxorem eius ac filios, aduentum noſtrum iam per biduum ibi præſtolantes, inuenimus. Qui cùm honorificè nos recepiffent; poſt abundantiffimam, quam nobis præpara uerant, reſedionem, ſupradictus vir Harderadus cum coniuge ſua, Cæcilia nomine, ſecretiorem expetens locum, adſcito beato Mauro, omnia illi, quæ cum ſuo inuenerat epifcopo, per ordinem nunciauit. Et cùm beatus ei diceret Maurus: Quid nobis nunc agendum vir illuſtriſſime, vel potiùs eligendum eſſe decernis? Ille amabiliter, vt vir iucundiſſimi erat vultus, reſpondit:

Domnolus
Epifcopus
Cenomanenſis.

Flori inſignis viri
encomion.

Est mihi conſobrius, nomine Florus, magnis tam in his, quàm in alijs regionibus poſſeſſionibus pollens, qui primus inter primos totius regni Francorum proceres, decentiſſimè omnia iuſſus à Rege palatina diſponit moderamina. Hic itaque ab ineunte ætate in ſeculari licèt habitu cōſtitutus; omnipotenti Deo ſolicite placere ſtudit ſemper. Cui ex amiſſa cōiuge, quam vt acciperet, inuitum eum tam rex, quàm noſtri cœgēre parentes, vnus tantummodò ſuperest filius; qui ſi alicubi perfectos in hac religione poſſet inuenire viros, in ſua propria poſſeſſione, quæ ei de paterna euenit hereditate, monaſterium conſtruere deſiderat, filiumque ſuum ibidem Deo offerre cupit; ac ſic demùm relictiſ omnibus, quæ ſunt huius mundi, negocijs; Deo in eodem ſeruire liber ex omnibus, oprat cœnobio. Ad hunc ergò miſſum noſtrum directum habeo, qui illi aduentus veſtri cauſam pleniter enarrare valeat, vel ſi in deliberatione animi ſui perſeuerat, explorare. Nos tamen, ſi placet, vſquedum aut ipſe, aut ille, quem ei direximus, reuertatur; locum ipſum, de quo loquimur, inſpicere & conſiderare habeamus. Hoc beatus Maurus audiens, gaudio gauifus eſt magno; & ſtatim altera die cum eodem honorabili viro pergit ad conſiderandum locum.

Theodebertus
Francorum rex.

Eo tempore Theodebertus rex nobiliter regni Francorum apicem gubernabat. Cui ſupradictus clariffimus vir Florus ita familiaris & chariſſimus in omnibus erat; vt quicquid in omni ditione eius facere vellet, abſque alicuius contraditione permiſſus à rege obtineret. Qui cùm relatu nuncij, quem ei Harderadus direxerat, tam beatum Maurum, quàm & nos cognouiſſet adueniſſe, & quia Cenomanicus antiſtes nos recipere noluiſſet; illic accedens ad regem, cauſam ei aduentus noſtri pleniter narrauit, ac voluntatem ſuam, quam de ædificando cœnobio habebat, ei aperuit; petijtque ab eo, vt nos eius permiſſu ſuſcipere mereretur; quatenùs ei monaſteriū, ſicut deſiderabat, conſtrueremus. Cui Theodebertus rex reſpondit, dicens; Non ita nobis hæc tènus ſeruiffi, vt aliquid tibi negare, aut contradicere poſſimus; vnde perge quantumcyùs, & noſtra comitatus gratia, ac roboratus autoritate, eodem ſanctiſſimos viros omni ſuſcipere reuerentia; peragens cum eis deſiderium, quod animo tuo ſuperna inſpirauit dignatio; ſimulque

Eius erga
ſanctos monachos
beniuolentia.

mulque deprecare illos, ut pro nobis ac liberis nostris, populoque, totius regni, à Deo nobis collati, ipsius assidue exorare dignentur misericordiam! Paratissimos etenim nos atque promptissimos in omni suo inuenient obsequio; si formam huius religionis ita ab eis obseruari compererimus; sicut iam fama vulgante, ab eorum magistro arduè factis eam traditam audiimus. Tuum verò erit, artifices illuc ad operandum, vbiunque eos in omni nostra inueneris potestate, adducere & adunare, ut opus ipsum celerius possit expleri; nec nostra, iuxta voluntatem & consilium tuum, regia loco illi deerit largitas, si aptè eum constructum, & conuenienter perspexerimus ordinatum.

Talibus ac tantis regis promissionibus nobilissimus vir Florus roboratus; concitus ad prædium possessionis suæ, quod Glannafolium dicebatur, aduenit. Cuius aduentu Harderadu audito, cum beato Mauro ante fores portarum in eius pergat occursum. Videns verò Florus beatum Maurum humilimo monachali indutum habitu stantem, de equo, cuius tergo infederat, perniter desiliuit; ac tertio antequàm ei appropinquaret, toto corpore in terram se prosternens; cum ab eo humiliter receptus, ac modeste, ut dicerat, eleuatus fuisset; diutius se inuicem complexantes, ac alterutrum constringentes; lacrymas quoque præ gaudio inuicem effundentes, immorati sunt. Tunc deinde prædictus vir, osculatis nobis omnibus, apprehendens iterum dexteram beati Mauri manum; & stricim eam exosculas, ait ad illum; Benè te venisse gaudemus serue Dei excelsi, & discipule sancti viri Benedicti; cuius honor & nomen, quod in sancta emeruit seruitute, penè iam omni seculo innotuit; & benedictum nomen Domini gloriosum, qui te ac commilitones tuos, istos reuerèdos viros, ad adiutorium nobis in istam misit provinciam. Et hæc dicēs, ducebat eum ad domum; præcedēte nos Harderado, & filijs eius.

Nota reuerentiam viri erga S. Maurum.

Die verò alia cum post matutinale officium in vnum conuenissemus, aperuit beato Mauro voluntatem suam, quam de constructione cœnobij habebat; simul & referens regis promissionem ac deprecationem; qua cum & pro se ac filijs, omniq; populo Dominum attentius implorare expetebat. Tunc beatus Maurus ait ad illum; Observatio ordinis nostri summam deposcit quietem & securitatem. Quapropter si nobilitati generositatis tuæ videtur non esse cōtrarium; primùm omnium res, quas Deo, eiusq; famulis tradere pro remedio, ut afferis, animæ tuæ desideras; simul perlustrantes inspicere debemus. Indè verò facto testamento; te tradente nobis coram testibus, recipere eas conuenit in nostram dominationem. Cui cum assensum suum Florus præbuisset; ascensis equis post diem tertium, inspectis omnibus, ad supradictum reuersi sunt locum.

Tunc clarissimus vir Florus scripto, iuxta consilium beati Mauri, testamento, tradidit ei omnia; & de suo iure in eius delegauit potestatem atq; dominium. Obtulit etiam ipso die Domino filium suum, nomine Bertulfum, puerulum octo circiter annorum; nutritiundum & instituedum doctrina & magisterio beatissimi Mauri; sicut & ipse à sanctissimo magistro suo Benedicto educatus in omni nostra fuerat obseruatione. Post certius oblationem ait beato Mauro; In hoc sanctissime vir, & te, & qui tecum sunt, certos tam de hoc loco, quàm de rebus ibi à me collatis esse cōuenit, cum & filium meum seruiturum Deo per vestrum obtulerim magisterium; & meipsum, si vita comes Deo propitio fuerit, opusque perfectum, relictis omnibus, quæ sunt huius mundi, in hoc eodem diuinis mancipandum seruitijs polliceor loco. Congregatis igitur plurimis artificibus & operarijs; iactisq; fundamentis; opus cœptum quotidie certatim accelerabāt. Sed quia paruus deorsum super ripam fluminis erat locus (ex vna enim parte obiectu montis, ex altera verò Ligeris aluico angustabatur) in deuexo ipsius montis latere fabrica omnis edificari cœpta est. Primùm ibi vnam non admodum magnam edificauerunt orationis domum, quam beatus Maurus in honorem sancti Martini confessoris Christi consecrari fecit; In qua etiā Dei dispositione; & sua electione cum sepeliuimus. Nam sicut sanctissimus Benedictus in oratorio eiusdem beatissimi Martini, in quo destructa ara Apollinis, eius memoriam posuerat, se sepeliri iusserat; sic perfectissimus eius discipulus, nè vel in sepultura ab eius videretur discrepare qualitate; in domo eiusdem orationis se præcepit tumulari.

Puerulus octennis offertur religioni.

Constructur monasterium S. Mauri.

Prædictus denique vir Florus, cum Theodeberti regis in omni regno summam obtineret potestatem, ac vice Comitum in Andegauensi eo tempore fungeretur pago; penitissimos vndique illuc conuenire fecit artifices; tam lignarios, quàm cæmentarios, quàm etiam in alijs doctos artibus.

Cumque die quadam cum beato Mauro operarios inspiciens resideret, & vir Domini lectioni e contra operam daret, ac interdum ea, quae legebat, ipsi Floro exponeret. quidam Clericus, qui cementariae arti preerat, & quem idem Florus de palatio regis ob hoc adduxerat, de altissimis gradibus, in quibus operarii stantes, altius iam porrectam aedificabant maceriam, retrorsum corruens, super deportatum illuc montem lapidum cecidit. Cumque cum omnes mortuum crederent, ac de sola eius sepultura tractarent, pro eo maxime, quia per omnes corporis meatus sanguis vndatim profluens egrederetur, vir Dei cum Floro aduenit, eumque continuò ad ostium ecclesiae beati Martini deportari fecit. Cumque omnes abcessissent, ipse in terram se ante altare orationi dedit. Qua

Oratione
& signo crucis
Maurus
collisum san-
num reddidit.

Nota reuer-
entiam.

Poenae de-
traherium
miraculo.

Et hic ora-
tionem & si-
gno Crucis
dæmones
expellit.
Luc. 10.

Sacrificium
Missae pro
defuncto.

Iohan. II.
3. Reg. 17.

Monasterium
ab episcopis
dedicatur.

completa, egrediens & super collisam membra signum crucis faciens, ait; In eius nomine, qui corpus hominis de limo terrae formavit, & spiraculum vitae ei inspiravit, surge sanus Langise, & perface opus tuum quod coeperas. At ille statim velut à somno surgens, mirari coepit, quando illuc aduenisset. Sanctus vero Domini ad eum ait; Non tuis huc pedibus, sed aliorum delatus es manibus. Sed perge quantocyus, ne forte tua absentia opus intermittatur. Illo itaque egresso, Florus, qui in parte cum Simplicio monacho stans, cuncta quae vir Dei egerat, vidit, concito cursu adueniens, seque ad pedes eius proijciens, clamare coepit; Verè discipulus es, sancte Maure, beati Benedicti, de quo talia narrare frequenter audiimus. Ex illo die idem Florus ita eum in maxima habuit admiratione, ut nunquam propius ei accedere auderet.

Itaque cum clericus, qui sanatus fuerat, ad opus suum fuisset reuersus, quidam ex operariis beato Mauro detrahere coeperunt, dicentes eum non religionis obtentu, sed gratia cupiditatis, quò honoratior in alijs esset regionibus, suum reliquisse monasterium, & tam longinquas adisse terras, & hæc quae faciebat, non virtute Dei, sed potius quibusdam obtinere præcantaminibus. Cum ergò hæc inter se sermocinarentur, malignus spiritus tres ex illis subito inuasit, & ita grauissima vexatione atterere coepit, ut vni ex illis, nomine Flodegiso, animam extorqueret. Quod ubi vir Domini, quid euenisset, agnouit, vehementer flere coepit, iterumque oratorium beati Martini ingressus, attentius Dominum tam pro his qui torquebantur, quam & pro illo, qui mortuus fuerat, deprecabatur. Et cum per tres continuas horas orationi incubuisset, ad eos qui vexabantur, & se inuicem dentibus lacerabant, accessit, & signum crucis tertio contra eos faciens, dixit; Filius Dei vnigenitus Dominus noster Iesus Christus, qui discipulis suis potestatem dedit calcandi supra serpentes & scorpiones terræ, & super omnem virtutem inimici, ipse vos absoluat ab hac dæmoniaca vexatione. Et cum adhuc dentibus frenderent, puluereque se conspergerent, vir Dei propius accedens, digitos vtriusque manus illis in ora misit. Spiritus vero immundi, foetida relinquentes vestigia, ventris egestione fugati sunt.

Iussit deinde vir Domini corpus defuncti tolli, & in porticum ecclesiae deferri. Noctem illam ieiunus totam duxit in somnem, assiduis Dominum exorans gemitibus, ut animam in corpus defuncti reddere dignaretur, ne diutius de ea diabolus, qui illam extorserat, triumpharet. Manè autem primo Simplicium presbyterum adsciscens, ut sacrificium nostrae redemptionis pro eadem Deo anima offerret, imperauit. Quod dum ille deuotissime consummasset, cum ipso Simplicio vir Domini ad locum, in quo mortuus iacebat, accedens, ait; Domine Iesu Christe, qui quatruiduanum Lazarum de monumento suscitasti, & ad preces serui tui Eliae, filium viduae vite restituiti, adesto & nunc nobis famulis tuis, & redde in hoc defuncti corpore animam, quam te permittente, hostis humani generis cruciando de eo effugauit. Et cum hæc dixisset, continuo corpus defuncti totum concussum est. Illicoque consurgens, ab eo mandatum accepit, ut si viuere vellet, quandiu in hac vita esset, in locum ipsum iam non introiret. Hoc autem sanctus pro sola imperauit humilitate, ne scilicet pro tali facto plausum & fauorem hominum querere, ac delectari videretur.

Igitur octauo anno, postquam ibidem adueneram, monasterium omne satis conuenienter in omni constructione consummatum, atque ab Episcopis provinciae ipsius dedicatum est. Regebat autem per idem tempus Andegauensem ecclesiam vir sanctissimus Eutropius. Porro in ipso monasterio, ecclesiae quatuor aedificatae sunt. Quarum maior, in qua fratres tam ad diurnum, quam ad nocturnum conueniebant officium, consecrata est in honore beati Petri Apostolorum principis. Secunda (ut dictum iam superius est)

est) in honore beati Martini. Tertia verò, quæ & minor erat cæteris, in veneratione sancti Severini. Quarta aut, quæ in modum turris quadrifidæ, in ingressu monasterij altissimè ædificata est, benedicta fuit in honore sancti archangeli Michaelis. His itaque expletis, prædictus vir Florus non immemor promissionis, quam Deo vouerat, pergens ad Theodebertum regem, licentiam ab eo expetijt, vt ei regularem liceret suscipere habitum; & peccata sua, quæ plurima in seculari contraxerat conuersatione, ieiunijs & orationibus, cæterisque spiritûs fructibus redimere. Quam cum ei rex negare nequiuisset, tristis licet & mœrens, pro eo quod ab eo separari nollet, permisit illi, quæ deprecabatur implere; eumque aliquantibus diebus secum in palatio retinens, de virtutibus, quas per beatum Maurum fieri audiebat, interrogare cœpit, vel qualiter ipse cum discipulis suis in sancta viuere religionem; seu quantus iam fratrum numerus ibi adunatus esset. Quæ cum illi omnia Florus enarrasset; prout ea certissimè sciebat, rex dixit illi: Si placere hoc ipsi Dei seruo scirem, multum tam eum, quam locum illum; videre cuperem, eumque nostro regio honorare munere. Cui Florus respondit: Quærat primùm, si vestrae placet celsitudini, super hoc viri Dei voluntas; & tunc demùm, sicut ipse ordinauerit; ea quæ vultis, implere poteritis.

Dimittens ergo rex eum, cum in eius osculis diutius immoratus fuisset, dixit ad illum: Quæ cum viro Dei de nostra ad locum illum inueneris profectio, citius nobis remandare sarage. Multum enim vellem, si possibile esset, die quo capitis comam deposueris, ibi præsens adesse. Veniens ergo ad monasterium cum multis optimatibus ac nobilibus viris, qui eum de palatio regis fuerant secuti; viro Dei voluntatem regis aperuit. Qui cum ei respondisset, nil loco officere; sed potius in meliorationem eius, ipsius ad eum aduentum, quantum ipse intelligere poterat, proficere; certum diem regi Florus, quo ad monasterium venire deberet, mandauit. Quod cum venisset, & magnificè, vt regiam decebat sublimitatem, à beato Mauro, & congregatione, cuius sanctissimus grex iam quadragenarium exceperat numerum, susceptus fuisset; post orationem in conuentum fratrum pergens, regiamque dignitatem parui pendens; beato se Mauro ac congregationi, regali indutus purpura, humiliter prostrauit; & vt pro illo Dominum exorare dignarentur, lachrymis perfusus precabatur. Cumque vir Dei à pavemento eum eleuasset, rex ait ad eum: Celebre nomen magistri vestri Benedicti, ad nostram olim delatum fuerat notitiam; cuius sanctitatis & virtutis opera insignia, quæ de illo audiimus, per vos quotidie fieri; gaudio non modico lætatur.

Quicumque
monachus
siebat, cor
mam capis
tis depone-
bat.

Rex humil
prostratus
tur coram
conuentu
monacho-
rum.

Tunc rex beatum Maurum petijt, vt fratres eum in suam recipere dignarentur societatem, & nomen eius inter sua nomina scribere? Filiumque suum Theobaldum sancto viro ac fratribus commendabat attentius; præcipiens ipsi, vt semper deuotus erga locum illum esset, ac in omnibus sanctæ illi congregationi adiutor & defensor existeret. Interrogauitque virum Dei, quinam illi fratres essent, qui venerant cum illo. Cui cum nos digito ille designasset; in parte nos stare præcipiens; intuebatur attentius, nomen vnus cuiusque ab eo sciscitans. Quæ cum didicisset, osculatus est nos; deinde omnem congregationem. Videns autem Bertulfum adolescentem inter reliquos fratres stantem; interrogabat quis esset. Cui beatus Maurus cum hunc esse Flori filium indicasset, vocans eum ad se rex; atque ad pectus suum amplexando stringens; beato Mauro eum attentius, amore patris eius, commendare cœpit; & vt charissimè ab eo nutrireretur, deprecere.

Indè cum omnia habitacula monachorum circumiens perlustrasset, ac conuenienter cõstructa esse laudasset; ingressus iterum ecclesiam sancti Petri, dedit ad ipsum locum fiscum regium, qui Boscus vocatur; cum omnibus villis & redditibus, qui ad eum pertinebant. Vocansque Ansealdum, qui scriptoribus testamentorum præerat, præcepit ei, vt, antequàm de ipso monasterio egrederetur, testamentum de eisdem scriberet rebus, ac de anulo eius regali firmaret more; concessitque beato Mauro, vt, si quid ex illo die apud eum obtinere vellet, ipsumque ei adire placuisset, liberam haberet facultatem introeundi, quo eum sciret. Posuit quoque super altare beati Petri pallium preciosissimum; & Crucem auream cum lapidibus valde preciosis.

Rex libera-
liter donat
monasterio
fiscu regiu.

Itè Crucem
auream.

Florus autem accedens ad regem, deprecatus est eum, vt præceptum regis dignitatis facere iuberet super testamentum; quod ipse de proprijs rebus, quas loco illi tradiderat; scribere rogauerat. Quod rex libentissimè annuit. Tunc in conspectu regis allata

sunt munera non modica in auro & argento, gemmis quoque & diuersarum vestium multiplicitate, quæ idem vir eo die Domino & sanctis eius obtulit. Dimisit etiã viginti ex seruis suis liberos, prius eos ditans magnis donis. Deinde veniens ante sacrosanctum altare, adstante beato Mauro & omni congregatione, rege quoque ex altera parte cum populi numerositate, quæ cum illo venerat, ac cingulum militiæ, quo eatenus usus fuerat, deponens, super altare misit. Cui, iubente viro Dei, rex primus post eum de coma capitis eius totondit, deinde quicumque ex optimatibus eius voluit. Rex vero præ gaudio lachrymas fundebat, congaudens deuotioni animi eius, vocansque ad se nepotem ipse Flori, nomine Landramnũ, dedit per sceptrum regale, quod manu gestabat, quæcunque Florus patruus eius ex regali possederat dono.

Flori tãdẽ
tur caput.

Post hæc sanctus Domini deprecatus est regem, vt domũ, quæ hospitibus suscipiendis aptissimè omni compendio ac decore constructa fuerat, intrare dignaretur. Quam cum ingressus fuisset rex, antequam vir Dei pedibus eius toto corpore prostratus fuisset, ab eo cum nimio eleuatus pauore, ac inquisitus quid velle, respondit, dicẽs; Hęc est petitio, qua vestra vice omnium seruorum Dei, qui in hoc degunt cœnobio, exposco sublimitatem, vt veniat rex cum seruis suis, & alimẽta cibi ac potũs, quæ ei deuotione & feruitute sunt preparata monachorum, percipiat cum gratiarum actione. Quod cum rex rennere cœpisset, seque, nẽ id fieret, humiliter veller excusare, vnus ex cõsiliarijs eius, vir sapientissimus, nomine Ebbo, dixit ei; Perpendere te domine mi rex conuenit, quorum deprecatione istam sumere depõceris refectione? si enim hi, qui ita Deo, sicut tua conspiciet celsitudo, deseruiunt, tua aliquo modo tristes effecti fuerint contradictione, Deũ propitium habere non poteris. Quod Rex audiẽs, ilicò quod petebatur annuens impleuit. Cumq; abundantissimè cum suis omnibus, qui cum eo venerat, refectus fuisset, antequam egredi à monasterio cœpisset, Florum amantissimũ sibi virum ad se adduci precepit. Qui cum ei monachali iam indutus habitu, adductus fuisset, rex vsq; ad suffusionem vultus lachrymis permotus, ait illi; Gratias omnipotenti Deo pro tua referimus conuersione, sed tibi sollicitè procurandum, ac summo operè perurgilandum est, vt sicut in seculari constitutus habitu, strenuè semper ac nobiliter absq; dedecore conuersatus es; ita nunc quoq; in hac sanctissima, quã expetisti, religione, sine reprehensione Deo semper placere satagens, proficias quotidie de virtute in virtutẽ, quo usque Deum deorum in Sion felici cernere possis exultatione. His dictis, diutius in osculis eius immoratus, ac benedictione, quã expetierat, beati Mauri roboratus, Andegaui ipso die reuersus est.

Obserua
hanc regis
adhortati
onem.

Rex à S.
Mauro be
nedictione
expetit.

Beatus verò Maurus altera die ad inuisendum recipiendumque fiscum, quem idem rex ad ipsum contulerat monasterium, est egressus. Cumq; per biduum ibi commoratus fuisset, paralyticus quidam, qui in eadem villa per septem iam annos toto corpore destitutus, in lecto absque sensu iacebat, ei deportatus atque oblatas est. Super quem cum vir Dei benedictionem suam dedisset, ita sanus effectus est, ac si nihil vnquam mali de ipsa pertulisset destitutione. Indè reuersus ad monasterium, sollicitè more magistri sui singulorum secum habitantium mores & vitam perscrutans, ac verbum vitæ publicè & priuatim eis annuncians, atq; antiqui hostis versutissimas & multiplices insidias detegens, proficere eos ad meliora quotidie hortabatur. A secundo siquidem aduentus nostri ad eundem locum anno, nobiles ad eum viri conuenire vndique cœperant, ac se in omnipotentis Dei seruitio tradentes, eius cohabitationem expeteret, nonnulli verò filios suos Deo per eius magisterium instituendos offerre. Vnde factum est, vt vigesimo sexto anno foundationis ipsius cœnobij, congregatio centum quadraginta fratrum illic adunata esset. Qui numerus tunc à beato Mauro scriptus, & autoritate tam eius, quàm totius congregationis præfixus atque statutus est; vt nemo deinceps existeret, qui hunc numerum vel excedere, vel minuere vnquam in ipsius cõgregatione cœnobij ausus fuisset, quoniam eæ res, quæ ibi tum delegatæ erant, tanto fratrum numero in his, quæ necessaria erant, sufficiebant, & si amplior esset numerus, occasionem pariendæ necessitatis forè inferre potuisset.

Paralyticus
curatur.

Nobiles
cõfluunt ad
vitam mo
nasticam.

140. mo
nachi,

Sed vt ad id redeã, vnde digressus sum, cum prædictus Florus annis duodecim, mensibus tribus, ac diebus totidem sanctissimè, vt nobiliorem decebat, nobilissimus in omni vixisset religione, duodecimo Calendarũ Septembrium feliciter migras ad Dominum, diem clausit vltimum. Filius verò eius Bertulfus quàm perfectus in omni sacrosancta fuerit obseruatione, sequens lectio demonstrabit.

Theode.

Theodebertus igitur rex, cum quatuordecim annis strenue ac nobiliter Francorum gubernasset regnum; Theobaldo filio suo sedem regni post se dereliquit. Qui iuxta patris sui imperium, non minus quoad vixit tempore; tam beatum Maurum, quam nostram dilexit congregationem. Hic itaque Patris sui sequens vestigia, qui nobiliter locum congregationis huius, cum ibidem, ordine, quo supra inseruimus, aduenisset, honorauit: cum & ipse post mortem patris beatum Maurum, ac ipsum locum aliquando uenisset in uisere, contulit & ipse nihilominus ibidem, ut magnificentia regia dignum erat, testamentaria autoritate villas duas: quarum vna vocabatur villa Fabrensis, altera uero Vosda. Sed & hic cum paruo tempore regni apicem honorifice cum pace obtinisset; immatura preuentus morte; Clotario principatus dimisit monarchiam. Qui Clotarius, audita fama beati Mauri; frequenter cum ad se euocans; eius sapientissimis uenturatur consilijs. Denique cum aliquando beatus Maurus duos ex fratribus pro aliquibus necessitatibus ad eum transmisisset; ac ipse benignissime omnia, pro quibus ierant, contulissent loco. Quae cum ab eis rescisset, ait; Et nostra, Deo propitio, largitas ipsi non decrit loco; praesertim cum & amplioem illis tam regni quam diuitiarum obtinamus potestatem; & bona operandi a Domino perceperimus uoluntatem.

Huius temporibus dum beatus Maurus villas ac pradia, monasterij curam gerendo & disponendo; circuiret; quadam die in possessione monasterij, cui Gaudiacus nomen est, ingressus refrigerandi gratia; secretiorem locum petijt. Quo cum sederet, & cum duobus monachis, qui cum eo uenerant, psalmos decantaret; nunciatur illi, Ansegarium archidiaconem ecclesiae Andegauensis stare pro foribus; & cum eo colloqui desiderare. Cumque uir Dei ut ingrederetur iussisset, & ille ea, pro quibus uenerat, perorasset; uir Domini sanctus Maurus Simplicium uocans monachum, ait illi; Virum hunc, qui nobis pro sua reuerentia & affabilitate dudum familiaris effectus est, poculo charitatis potare; ac uino sanctae dilectionis inebriare; ut spiritales, spiritualiter debemus. Cui cum Simplicius dixisset; Non est quicquam uini nobis, nisi tantummodo in uno paruissimo uasculo, quod ad sellam pendere consueuit; sanctus Domini Maurus dixit illi; Defer illud huc. Cumque allatum fuisset, adiecit; Panem etiam huc deferte.

Et cum coram eo panem quoque attulissent; signum Crucis contra paruissimum uasculum faciens, dixit; Potens est Deus, qui mensam populo suo in eremo parauit, & aquam in abundantia de petra produxit; etiam nobis seruis suis de hoc paruulo uasculo sufficienter uini ministrare affluentiam. Mirum dictu, penes & incredibile factu, opus est sequutum. Cum enim sexaginta & eo amplius homines ibi adessent, qui tribus uicibus de ipso biberunt uasculo, ita plenum semper repertum est; ac si intactum post primam permanisset impletionem. Hoc miraculum nobis Simplicius, cum ad monasterium cum ipso beato Mauro reuersus enarrasset, Eliseo eum similem decreuimus asserendum; qui paucis de cibarijs plurimos in longum pauit artifices. Ex eo loco cum ad monasterium reuerteretur, obuium habuit in media via quendam uirum plebeium; cui cancri uleus superius occupans labrum; tam nasum, quam maiorem genarum absumpserat partem. Cuius calamitatem uir Domini miseratus; de contra signo Crucis edicto; pristinae eum restituit sanitati.

Per idem tempus Clotarius Andegauis ueniens; uiro Dei ad monasterium se ire uelle mandauit. Cui cum a uiro Dei ut ueniret, remandatum fuisset; paucis secum assumptis, ire perrexit. Cumque uenisset; tradidit ad ipsum locum fiscum regium, qui Blazon nuncupatur. Villam etiam quae Longus campus dicitur, autoritate regia ibi delegauit. Quem etiam beatus Maurus deprecatus est, ut regali edicto firmare dignaretur; quatenus congregationi loci illius electionem propriam per succedentia liceret habere tempora. Quod cum praeepto regiae potestatis iuxta petitionem uiri Dei rex libenter annuisset; comitatus eius benedictione; profectus est.

Ex eo tempore beatus Maurus non facile iam de monasterio egredi uisum uolebat; sed ordinatis Praepositis, ac reliquis administratoribus, ipse soli Deo, orationi quotidie ac lectioni uacans; feruentius multo quam coeperat, deseruire in sancto procurabat proposito. Cumque gregi suo de die in diem incrementa sanctae religionis in melius augmentari conspiciens, omnipotenti Deo labijs exultationis sacrificium offerret deuotissimae laudationis; trigesimo octauo a fundatione ipsius monasterij an-

Clotarius
solus re-
gnat.

Signo crucis
S. Maurus
uinum
paru uasculo
mirabile
factu.

4. Reg 4.

Miraculu.

Vide regia
am libera-
tatem in
monasterio.

Rex a beato
Mauro
benedic-
tur.

rij anno, cum & ad perfectam iam venisset aetatem, & iuxta prophetiam beatissimi magistri sui, qui post consummatam trinam vicenorum annorum decursionem, mercedem operum suorum à Domino ei recompensandam esse prädixerat, finem vitæ suæ iam propinquare cognosceret, ædificata sibi domuncula iuxta beati Martini ecclesiam, remotiorem delegit vitam sumere. Sed quia grex sanctæ congregationis sine rectoris, qui super eum sollicitè intenderet, esse non poterat, conuocans omnem congregationem, de substituendo sibi Abbate sollicitè pertractabat. Cumque omnis congregatio cœnobij hoc in eius posuisset deliberatione, vtpotè qui omnes melius, quàm se vnusquisque eorum cognosceret, ipse pater sanctissimus Bertulfum, nobilissimum ac perfectissimum in omni religione virum, quem ipse sanctissimè edocuerat, ad tale onus suscipiendum idoneum esse iudicauit. Cui cum omnis congregatio in tali electione assensum præbuisset, ipse pater sanctissimus in loco eum sessionis suæ sedere constituens, ac singula ei, in quibus tanti gregis curam gerere deberet, paterno insinuans amore, intra domum, quæ ei, vt diximus, prope ecclesiam sancti Martini constructa fuerat, se recepit, duobus tantummodò ad sibi cohabitandum & seruiendum, ipsius congregationis electis fratribus, Primo scilicet, atque Aniano. Nobis enim, qui cum eo veneramus, Bertulfo, quem Abbatem constituerat, sollicitè adesse ac inuigilare præcepit, ne fortè in aliquo à rectitudine regularis tramitis deuiarèt.

Bertulfum
sibi succes-
sorem acci-
pit S. Mau-
rus.

Cumque duos ac dimidium taliter in contritione spiritus & corporis maceratione complèsser annos, quadam nocte cum more sibi solito ecclesiam beati Martini intrare vellet, & vota precum ac lachrymarum Domino persolvere, diabolus magna obsequentium constipatus cæterua, ab ingressu eum prohibuit basilicæ, dicens; Eia Maure, qui nos à proprijs disturbare speras sedibus, tam longissimas tibi que hætenus incognitas adisti regiones, nunc videndo ac experiendo nostræ perferes immisionis destituentissimam populationem. Ego enim, prout libuerit, strages diuersarum mortium inferendo, de tuis nunc debacchans triumphabo, ita vt vix aliqui de tanta istic adunata remanere videantur congregatione. Cui cum vir Domini respondisset, Incepit Dominus in te satan & in verbis tuis, quibus mendax es & pater tuus? statim inimicus velut fumus euanescebat, strepitum immanissimum ac terrificum dedit, ita vt etiam ipsi viro Dei monasterium omne funditus contremuisse visum. Quo sonitu fratres expergefacti, ingenti que pauore perculsi, stratis ilicò exilientes, signa pulsare cœperunt, ac synaxim cantare nocturnam.

Diabolus S.
Mauro in-
sultat.

Fugit cum
ingenti
strepitu.

Interea cum vir Dei, nimia afflictione ac tædio pro his, quæ audierat, mœrens, ingressus ecclesiam beati Martini, Dominum precaretur, quò illi certius ea, quæ malignus spiritus ei dixerat, reuelare dignaretur? angelus Domini ei continuo, candidissimo amictus habitu adstans, dixit; Quid, dilectissima Deo anima, tanto mœrore pro his, quæ à Deo agi disposita sunt, afficeris? Nam diabolus, licet totius caput obtineat mendacij, multa tamen conijciendo, de ijs præcipuè quæ frequenter est expertus, prænoscit. Vnde scias eum non sua voluntate, sed imperio Dei ea quæ tibi prodidit, referasse? nam aliquo modo verum est, quod audisti. Pars enim huius congregationis maxima, infra breue tempus colligetur ad Dominum, vt ab ipso præfixum atque præordinatum est. Sed non propter hoc ipse, vt asseruit, de aliquo istorum vel ad modicum triumphabit? Tuis enim admonitionibus & exhortationibus instructi, paratus vnusquisque, vocati- onis suæ diem expectabit gaudens. Quos cum omnes moderno obeuntes tempore præmiseris felix, vt promerueris, felicior subsequeris.

Angelus
Domini S.
Maurum
consolatur.

His dictis, visio angeli adstantis & colloquentis ablata est. Sanctus autem Domini factò manè, omni congregationi cuncta, quæ viderat, per ordinem enarrauit. Deinde paterna erga eos vsus solitudine, taliter illos allocutus est; De his, quæ serui Domini velle cognouerint, si aliquo modo tristari cœperint, voluntati Domini contraire ipsa sua videntur tristitia? Et ideò quia ipse mortalibus terminum finiendæ istius posuit vitæ, qui præteriri à nullo natorum valet? sed ex eo quo primis hominibus mortem minatus est, ira eius in hoc irreuocabili permanet sententia? nos, quibus quo voluit ordine dies huius vitæ in proximo finiendos esse patefecit, maculas commissorum facinorum lachrymis pœnitentiæ, & maceratione tergamus corporis? & sicut propheta admonet, scrutantes sollicitè vias operis nostri, præueniamus faciem Domini in confessione, vt atria supernæ ciuitatis in hymnis valeamus intrare confes- sionum,

Thren. 3.
Psal. 94.

num; eiusque claritatem cum sanctis omnibus reuelata facie perpetuo contemplari digni inueniamur. Et quia, dilectissimi fratres, nunc tempus adesse cognouimus, ut incipiat iudicium de domo Domini; iudicia eius, quæ aliquando quidem occulta, nunquam tamen sunt iniusta; reuerenter, ut seruos boni Domini decet, suscipientes ac perferentes, fursùm erectis adoremus cordibus; summopere procurantes; nè qua minùs perfecta nos accuset actio; ac attentius inuigilantes, nè calcaneo nostro tentator insidians, muscipula nos deceptionis in uia hac, qua iam undecima ingredimur hora; illaqueare possit.

Hac exhortatione & admonitione sancti viri ita omnis congregatio ad horam ultimam liberè expectandam, preparare sese coepit, ut omnes; qui illo tempore ab hac uita de ipso loco migrauerunt; caelestem ascendisse ad patriam, nulli dubium sit. Factum est autem; ut infra quinque menses, centum & sexdecim ibi morerentur fratres; nec plus de tanto grege, quam vigintiquatuor remanerent monachi. Inter quos etiam tunc Antonium & Constantinianum comites & socios nostros sepeliuimus. Expleto autem tanto numero, eo tempore, in eodem loco mortuorum, dolor lateris grauiter beatorum inuasit Maurum. Qui languore ingrauescente, quadagesimo primo aduentus sui ad eundem locum anno, octauodecimo Calendarum Februariarum die, ante altare beati Martini, super cilicium stratus sui decubans; eum exitum suum uiuificorum munisset perceptio ne sacramentorum; adstantibus qui relictis fuerant discipulis, migravit feliciter ad Dominum; sepultusque; est in eadem basilica ad dexteram partem altaris. In quo loco, meritis & orationibus eius, multa magnifica & admiranda operatur Deus ad laudem & gloriam nominis sui.

Post obitum denique ipsius sancti viri, cum ego una cum Simplicio, sicut ipse nobis ipso die depositionis suæ præceperat, ad nostrum decreuissim reuerti monasterium; vir Domini Bertulfus nos obtestando deprecatus est; nè illum quo adiuueret, desereremus tempore. Quem cum offendere pro sua sanctitate ausi non fuissim; per benedictionem, quo superuixit; cum illo morati sumus. Quo defuncto, cum Florianus totius religionis vir, ac filius ductoris nostri Harderadi, qui à beato Mauro nutritus fuerat, ei in monasterij regimine successisset, ac nos multis precibus retinere uoluisset; reuersi ad vos, o sanctissimi Patres, Deo gubernante sumus; atque hæc uestris obsecundantes imperijs, de uita & cõuersatione seu uirtutibus beati Mauri, imperito licet sermone cõscripsimus. Dies autem uitæ B. Mauri ita supputantur; Oblatus est Deo ac traditus, beato Benedicto, cum duodecim esset annorum. Habitaui cum eo viginti annis. Comoratus est in monasterio suo, quod ipse edificauit, annis quadraginta, diebus quatuordecim. Qui simul fiunt anni septuaginta & duo; dies quatuordecim. Per omnia benedictus Deus, qui regnat in secula, Amen.

VITA S. BONITI ARVERNORVM EPISCOPI

SCRIPTA AB EIVS AEQUALI AD BEATISSIMOS PATRES Adelphium & Eucherium, illis ita iubentibus. Qui autem historiae huius author est, nomen quidem suppressit suum, sed in prologo testatur, quandoquidem Illidy & Gallici Aruernorum episcoporum & confessorum luculento stylo uita esset exarata, do-
luisse Adelphium & Eucherium Boniti vitam non extare. Ea uero in gratiam lectoris nunc demum paraphrasticòs reddita est per F. Laurentium Surium.

RIGINEM traxit Bonitus ex inclita Aruernorum stirpe: patre Theodato, matre Syagria, qui ad Romanos Senatores suos referrent natales. Priùs autem quam in hanc esset lucem editus, sacerdos quidam, Fregio nomine, fertur ad eius parietem uenisse ades, atque à genitrice illius cum magno acceptus gaudio, & pro more rogatus, ut ipsi benè precaretur, his uerbis esse usus: Tu mihi benedic Dei sacer

17. IANUAR.
Genus Boniti.

Per multi fratres intra menses 5. moriuntur.

S. Maurus exit è corpore.

Bertulfus moritur.

Fregionis
vaticiniū.

Post studia
literarum
venit ad
aulam.

Fit præfe-
ctus Massi-
lia.

Designatur
Aruernorū
antistes.

Is Pipinus
fuit Caroli
Martelli pa-
ter.

Ionæ 3.

Processionū
vſus anti-
quiff.

facere ac venerabilis Domine: Quæ verba tacitè secum expendens Syagria, tandè ex sacerdote percontatur, quid illa sibi vellent. Tum Fregio: Non equidem, vt tu putas, à te petij benedictionem, sed ab illo, quem gestas in vtero: quippe quem diuinitus videro ad summum vocari sacerdotium. Illa his exhilarata, Quæso te pater, inquit, vt tuis precibus eueniat, quod dicis. Postea vbi natus puer adoleuit, in Aruernorum vrbe traditur literis imbuendus, subindè etiam iuri ciuili dat operam: facileque cæteros condiscipulos ipsi coætaneos eruditione antecellit. Porro eius parente defuncto, non absque Dei voluntate & prouidentia, in regis aulam & ministerium se contrulit: cui cum imprimis charus esset, ab eo pincernarum princeps institutus est: nec multò post à regis manu accepto annulo, illud est officij adeptus, quod Referendarijs, vt vocant, attribuitur. Quo illè quidem tam accuratè & splendide functus est, vt & principi & cunctis proceribus gratus atque præcipuè charus haberetur. Erat autem eleganti corporis forma, sed mente pulchrior, & castitate conspicuus. Nec multùm intercessit temporis, cum illi à rege magnus delatus est honor & gratia. Eo autem rege defuncto, apud eius quoque successorem in tanta fuit gratia, vt præfecturam Massiliensem primæ prouinciæ illi demandârit: vbi sanè causas ipsi commissas ea ratione perorauit, vt non tam iudex, quàm sacerdos esse videretur. Neque enim, vt more illic comparatum erat, homines venundari, aut exilio multari, vel captiuos detineri vnquam iussit: sed potius, si quos reperire posset venditos, vti semper consueuerat, redimere atque ad sua remittere studuit. Inter hæc autem vacabat ieiunijs, vt iam non vni, sed plurimis summo sacerdotio dignus videretur. Erat sermone lenis, inter discordes mansuetus, pacisque conciliandæ studiosus.

Per idem tempus eius germanus frater Auitus pontifex, vir & humanioribus & sacris literis instructus, & omnibus diuinis officijs præpotens, quindecim ferè aut eo amplius annis præclare Aruernensem gubernauit ecclesiam: tandemque correptus morbo, cum extremum cerneret aduentare vitæ suæ diem, consentiente ipsi ecclesia, Bonitum virum Dei cum primis idoneum successorem, sedisque suæ dignissimum iudicauit sacerdotem. Missa autem ab illo ad regem legatio est, vt is autoritate regia electi-
oni Boniti suum quoque calculum adijceret. Eo tempore sub Theodorico rege Pipinus, magister equitum, curam palatij & regni gerens, cuncta ferè pro suo moderabatur arbitrato. Non defuit hac in re consensus regis, Domino illius cor permouente, qui ecclesiæ suæ opportunum pastorem, & aduersus immanis beluæ rabiem defensor rem parabat. Reuersis itaque legatis cum gaudio, vir Dei Bonitus summa omnium voluntate, lætitia & fauore, in cathedra est collocatus. Ille verò suscepto episcopatu, cum esset vir prudens, non honorem, sed onus impositum sibi arbitrabatur. Itaque non ocio se dedit, sed cursus sui auxilium laborem: ieiunijs, orationi, vigilijs incumbens: lecti-
oni quoque & silentio atque remotioris loci solitudini, idque Quadragesimæ præsertim tempore, ita studens, vt nō modò episcopus dignissimus, sed etiam monasticæ vitæ professor iure dici posset. Ieiunabat biduo, triduoque, interdum verò etiam quadriduo cum mansisse ieiunium comperimus.

Quodam tempore cum nimio æstu populum suum defatigari cerneret, maximè quòd etiam magna flumina calor vehemens torreret: timens nè ciuitati suæ periculum crearetur, tanquam pastor bonus ab omnipotenti Deo remedium poposcit: simul admonens suos, vt ad ecclesiam omnes conuenirent, & instar Niniuitarum pro viribus quisque biduano aut triduano se ieiunio afficerent, Dei que misericordiam supplices postularent: si qui verò id non possent, in pane & aqua, vel saltem ad Solis occasum vsque cum cordis contritione ieiunarent. Non est autem vir sanctus suo fraudatus desiderio. Cum enim iuxta morem crux è templo sacerdotis manu efferretur, & beatissimi leuitæ ac martyris Laurentij ecclesiam esset ingressi, peractis à sancto episcopo, quæ ad Dei pertinent ministerium, repente Austro flante densissimè nubes cælum omne operuerunt, eademque nocte tanta vis imbrium è nubibus sese effudit in terram, vt postera luce ægrè potuerit vir Dei cum plebe indè procedere. Cumque tantas conficiendi itineris difficultates sibi obiectas videret, sacerdotum ipsi adstantium fidem explorare volens, Quid vobis, inquit, videretur? Cernitis nimirum, quam sit præ imbre difficilis egressus. Quibusdam autem respondentibus, satius esse citra laborem intra templi ambitum psalmodiæ & hymnorum modulationi immorari, quàm
ca plu-

ea pluuiæ tempestate madefieri: vir Dei ad Bobonem virum reuerentissimum & Magnilocensis monasterij abbatem conuersus, Tu quidem, inquit, nobis quid sentias, de-
 promere nē graueris. Tum ille, vt semper erat solitus, reuerentissimè atque constan-
 tissimè sic respondit: Quandoquidem Dominus etiam immerentibus nobis tantam
 impendit misericordiam, æquum est, nos in cœptis non modò persistere, sed susce-
 ptos etiam cumulare labores. Hoc responso exhilaratus vir sanctissimus, quòd rectè
 consulisset, tam per seipsum, quàm eundem Abbatem magis magisque plebem ad-
 hortatus est, vt inchoato operi perseueranter insisteret. Ipse verò pro more suo, quatri-
 duano se ieiunio afficiens, in oratione pernoctabat, idque rãta cum humilitate, vt posset
 ei aptati illud Psalmographi: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quàm habitare
 in tabernaculis peccatorum: & si quis rei ignarus, in templum esset ingressus, episco-
 pum minimè crederet illic adesse, & quidam etiam in psallentis pedes impingerent.

Lachrymarum tanta ei gratia aderat in diuinis officijs, vt capitis tegmen ex earum
 infusione madere quadam sui parte videretur. Peregrinos lætissimus excipiebat con-
 uiuio, nec, iuxta Apostolicam admonitionem, pauperi præponebat diuitem, sed for-
 didis indutum vestibus, annulos gestanti anteferebat: nec quenquam omninò mendic-
 um, quantum quidem in ipso erat, à se vacuum discedere patiebatur. Sacerdotes &
 fratres feruenter amabat in Domino, eisque crebrò sacrorum canonum decreta pro-
 ponebat, adhortans, vt castè & dignè Deo viuerent. Curabat etiam, vt presbyteri ido-
 nei ad populum sacras haberent conciones, cumque docerent & formidare gehennæ
 supplicia, & ad caelestem patriam aspirare. Interim verò maiori inflammatus feruo-
 re spiritus, timens nē propter sacerdotium à germano fratre, vt suprà dictum est, ipsi
 delatum, graue quandoque apud Dominum iudicium experiretur: cupiensque sancto-
 rum Apostolorum insistere vestigijs, qui relicto patre cum retibus & nauis, Dominum
 Iesum secuti sunt: adiit quendam celeberrimum Dei famulum Tillonem, cognomen-
 to Paulum, vt cum illo communicato consilio, animi sui propositum posset explere.
 Cumque ad eius monasterium peruenisset, cum ingenti gaudio atque officiosissimè à
 fratribus susceptus est. Deindè perductus ad Tillonem hominem Dei, post longa collo-
 quia ad id deuoluti sunt, quod cum illo tractare constituerat sanctus episcopus. Am-
 bo igitur facta inquisitione, & sancto inflammati spiritu, Nihil, inquit, melius, quàm
 quod temerè contra sanctorum Canonum instituta usurpatum est, abdicando rejicere.
 Nec immemor sanctus episcopus euangelicæ illius sententiæ, Omnis qui reliquerit do-
 mum, aut agros, & cuncta quæ possidet, propter nomen meum: centuplum accipiet,
 & vitam æternam possidebit: apud se planè deliberauit, non modò sedem, sed & patri-
 am & parentes spontè exulando deserere: quod quidem vt ab illo gestum sit, suo loco
 referemus. nunc paucis annotanda sunt miracula, quæ illo in loco Dominus efficere
 dignatus est.

Resurrectionis Dominicæ illucescente die, rogârunt illum fratres, vt Missarum so-
 lennia apud illos perageret. Cùm igitur ex more ad aram manus aqua ablueret, & ve-
 nerabilis pater Adelphius, tunc adhuc Leuita, sed postmodum antè dicti Bobonis viri
 Dei in Magnilocensis monasterij regimine successor, id temporis ad altare viro Dei
 assistens, Diaconi fungeretur officio: quidam frater non commoda affectus valetudi-
 ne, Audemarus nomine, petijt à Leuita, vt aquam, qua sacerdos Domini manus ablu-
 rat, ipsi potandam præberet. Qua hausta, illic se sensit pristina reddidit incolumitati,
 seditque lætus ad mensam cum fratribus. Alium quoque eiusdem monasterij fratrem,
 Natholenum nomine, eadem aqua vtentē, quamplurimi assueverant febris ardoribus le-
 uatum. Et hæc quidem, quæ suprà commemorauimus, ex venerabilis patris Adelphij
 relatione didicimus, ceteraque nostro studio in his paginis exarata, illo rogante & ap-
 probante conscripsimus.

Cùm autem ex illo monasterio sacerdos Domini ad sua remearet, quidam in iti-
 nere claudus, quo poterat conatu à tergo illum subsequens, his vocibus compellabar:
 Expecta Domine, expecta. At vir Dei illius calamitatis misertus, paululum substitit,
 nesciens, quid sibi vellet homo. Claudus autem, Quæso, inquit, Domine, vt impositione
 manûs tuæ sanes hunc morbum meum. Ille verò subridens, Non quidem recuso, in-
 quit, facere quod petis: sed perindè ex meo contactus salutē consecuturus, ac si bos
 te pede attingat. His dictis, locum morbidum signo Crucis munit, & æger sospes mox sanat.

& in-

Magnilo-
 cen mona-
 sterium.

Quatriduo
 ieiunat.

Psal. 83.

Gratia la-
 chrymarum.

Iacob. 2.

Sacri cano-
 nes.

Matth. 4.

Matt. 19.

Vis aquæ,
 qua manus
 abluerat.

Claudum

& incolumis discedit. Hæc autem quæ iam diximus, vir fidelissimus, sancti episcopi cubicularius, Donno nomine, se vidisse testatus est: Bonitus quoque vir industrius, & in antedicta ecclesia sacrarum custos atque presbyter, curiosius postea inquirens, comperit hominem illum Dei gratia illo incommodo liberatum.

Item duos
dæmonia-
cos.

Alio die cum vir Dei iter ageret, duo dæmoniaci obuiam illi venere, obsecrantes eum, ut ipsis, confirmandi eos gratia, manus imponeret. Ille autem ignarus dæmoniacæ occupationis, qua tenebantur, orans & manus eis imponens, cæpto perrexit itinere. Porro qui cum illo erant, post tergum respectantes, atque accuratius rem explorantes, vident illos, missis sanguine, à dæmonum infestatione absolutos.

Præclarum
in cæca mi-
raculum.

Per idem tempus fama viri Dei intantum iam increbrescente, ut non in vicinas duntaxat vrbes, sed etiam ad mare vsque in insulam Britannorum sese diffunderet, mulier quædam in eadem insula, Blada nomine, quæ iam pridem utroque orbata lumine, & manuum ac pedum officio destituta fuerat, cum die quadam peregrini gentis suæ in eius domum hospitij causa diuertissent, eamque tam malè affectam cernerent, ab eis his verbis appellata est: O mulier, si nostris dictis fidem accomodes, & Boniti Aruernorum episcopi intercessionem apud Deum ambias, nos sine vlla ambiguitate credimus, sanctum virum posse hisce tuis incommodis mæderi. Illa verò huiusmodi exhilarata sermonibus, educi sese in locum remotiorem iussit: ibique orationi incumbens, simul ut è terra surrexit, & oculorum lumen, & membrorum aliorum se sensit recepisse integram sanitatem. Tum illa ob viri Dei merita hæc sibi beneficia diuinitus contigisse intelligens, relicto proprio solo, relictis parentibus suis, ad beatum virum properauit: cumque iuxta urbem Aruernorum iam peregrina incederet, virum Dei præter omnem expectationem, ad Rubiacense monasterium tum visendi, tum consulendi causa euntem, obuium habuit. Situm illud monasterium est intra montes, haud procul ab vrbe, patetque ad illud aditus ab Oriente. Videns autem illum mulier, humili & submissa voce eum compellat, seque peregrinam & eius fama permotam eò aduenisse dicit. At vir sanctus ut eam aliunde eò accessisse animaduertit, paululum subleuit, & quid sibi vellet perquisiuit. Tum illa ex ordine aduentus sui causam explicat, cumque apud præpotentem Deum salutis suæ authorem proclamat. Episcopus verò eius fidem & deuotionem miratus, iussit eam secum ad monasterium abire, ipsiusque monasterij matri, suæque nepti eam in coetu virginum commendauit: vbi illa quidem aliquandiu morata est, sed post discessum beati viri, in Britanniam reuersa est.

Nodobertū
sibi suble-
uit.

Ea tempestate sanctus episcopus virum Dei Nodobertum cum primis excellentem & industrium, genere nobilem, ingenio valde perspicacem, obsecrauit, ut ipsi successor, & plebi ipsi commissæ rector, patriæque defensor esse vellet. Missi autem sunt ad regem legati idonei, qui illud negotium agerent, putâ, Cantinus archidiaconus, & aliquot eius comites bene digni. Illi vbi ad virum Dei, re confecta, sunt regressi, cum magno omnium fauore Nodobertum sua in cathedra reposuit.

Fit mona-
chus.

Indè verò ad Magnilocense profectus cœnobium, in sanctæ religionis habitu, sicut semper optauerat, illic aliquandiu permanfit. Locus autem ille tam est ab hominum consuetudine remotus, tamque ad vacandum veræ philosophiæ commodus videtur, ut omnes eum sui nominis vindicem affirmant. Nam vndiquaque, collium præsidio munitus, & nemoribus amœnis est obfusus, amneque rigante herbæ comantes germinant, & contra cœnobij hortulorum prata viridi facie læta patescunt: quem largum ab Austro aditum triplici itinere portæ communiunt. Sole autem suos spargente radios, sanctorum martyrum aula splendescunt. Insignis emicat beatissimæ semperque virginis Mariæ turris, cæteris celsior, Apostolorum quoque ædes fulget eximie, sanctorum nitent aræ, columnæ præfco sculptæ more sese subrigunt, miroque artificio cameræ ligna celata visuntur: pluraque illic habentur alia, locum omnem mirificè exornantia. Vnde tibi gratias agimus omnipotens pater, quem cum filio & spiritu sancto vnus substantiæ confitemur. Hunc autem locum iam pridem Genesius nobilissimus pontifex in solo proprio voluit esse monasterium, eique patrem præposuit venerabilem virum Euodium: qua tempestate hæresis Nouatiana, siue incuria, siue ignorantia quorundam, in Aruernorum irrepfit urbem, impurum quoque Iouiniani dogma illic extitit. Contra quas hæreses in eodem Magnilocensi monasterio edita extat Epistola, quam fortassis operæ precium fuerit quandoque, in lucem proferre. Ut enim ex parte iam cernimus, ante aduentum

Hæresis No-
uati & Io-
uiniani apud Aruer-
nos.

mentum immanissimi illius Antichristi, multas oportebit hereses emergere. Nam quod de duabus gentibus Gog & Magog illum antecessuris scripta diuina pronunciant, B. Hieronymus non ita vult accipi, tanquam hæc speciales quædam gentes futuræ sint: sed per Gog, hereticorum principes: per Magog, eos qui illorum suscepere doctrinam, vult intelligi. Sicut autem catholicis & benè fidelibus ad summam quandoq; cedet gloriam inuicta in fide constantia: ita illi, qui heresibus se sinunt deprauari, in æterna æstuantis gehennæ supplicia protrudentur. Sed his obiter insertis, ad narrationis ordinem reuertamur.

Cùm Dei sacerdos aliquantispèr illic demoratus fuisset, relicta patria & parentibus, rebusque omnibus per monasteria & ecclesias distributis, Romam iter intendit, sacra Apostolorum visitaturus limina, & pauperem Christum sectaturus. Relicto igitur Arnerorum solo, Lugdunum peruenit, solitisque insistentis pietatis operibus, Lugdunensem Pontificem & Burgundionum principem adiit, illosque ad pacem & concordiam reuocauit. Hærebat interim ad tempus aliquod in monasterio, quod Barbaræ Insulam vocant, quædamque illic memorabilia atque iucunda miracula effecit. Nam die quodam proficiscente illo per Ararim fluuium, qui cum illo erant, mœsti inter se conferebant, quod pro illo die nihil escarum ipsis suppeteret. Quod ut vir sanctus audiuit, diffidentiam illorum arguens: Si fidem, inquit, haberetis, non difficile esset præpotenti Deo citra moram vllam nobis præbere res ad victum necessarias. Necdùm ille sermonem absoluerat, & ecce è flumine piscis in nauim præter omnium expectationem insiliens, illo die sufficiens eis exhibuit alimentum. Quadam etiam nocte cum ad nocturnas vigilias surrexisset, lumen in ea basilica, vbi solitus erat sacris incumbere vigilijs, extinctum est. Eius autem ministro ignem quærente, vnde lampadem rursus accenderet, nec tamen inueniente, sacerdos Domini ad lampadem accedens, lumen restituit: atque ita omnibus, qui illi aderant, lætitia perfusus, vnà cum illis ad Dei cultum pertinentia peregit. Et hæc quidem audiuisse se testatus est reuerendus Abbas Arnoldus, qui hoc in itinere sancti viri comes fuit.

Alio quodam tempore pueri sancti pontificis piscatum iuere, & tota die omni frustrati spe sua, nihil capere potuerunt. Itaque ad monasterium reuertentes, obuiam sibi conspiciunt venerabilem Abbatem Adelphium, cuius est iam antè habita mentio, qui que id temporis virum Dei ex deuotione hætenus erat comitatus, eiusque se ministerio tradiderat. Is ergo ait ad illos: Cur ad eò mœsti reuertimini, nec quicquam vobiscum adfertis? Respondentibus illis, se nullum omninò piscem comprehendere potuisse, ille rursus ait ad eos: Ite ad fluuium, & in fide beati viri mittite rete. Credo enim per eius merita mœrorem vestrum, præstante omnipotente Deo, in gaudium mutatum iri. Obtemperant illi continuo, & ad flumen pernici cursu reuertuntur: missoque in aquam reti, piscem attrahunt, eumque cum ingenti gaudio deferunt ad episcopum.

Postea vbi ad Agaunense monasterium vir Dei peruenit, sanctorum imploravit patrocinium: fratrum quoque orationibus se commendans, non paruam illis contulit elemosynam. Id verò non ibi duntaxat, sed vbicunquè toto illo itinere sacrum aliquod reperisset monasterium, ita præstitit. Deniquè in Italiam ingressus, à rege Longobardorum & deuotè & amanter acceptus est: qui cum viri Dei colloquijs frueretur, audit ad se referri, urbem ab exercitu obsideri. At ille mox exiliens, iubet suos arma capessere, secumque contra hostes dimicaturus, esse paratos ad pugnam. Conuersus autem humiliter ad virum Dei, Quæso te pater, inquit, ut pro me Domino preces offeras. Nam mihi res est cum hostibus meis. Liceat mihi tua intercessione ex illis palmam referre. Mox indè urbem egressus, prælium cum hostibus iniit. Adeò verò partibus Arripertis (ita enim ille rex Longobardorum vocabatur) fuit victoria, ut multis casis atque prostratis, rege quoque in inguine vulnerato & capto, cum magno tripudio ad virum Dei redierit, eique pro precum illius suffragijs gratias agens, denuò se eius orationibus commendâcit multa cum humilitate, & in regno suo res necessarias illi præberi curauerit.

Indè autem profectus vir Dei, vbi ad maris litora accessit, nauim conscendit: feruescente autem mari, cum fluctus tumescerent quibusdam comitibus mortis terrorem incuterent, maximè quòd aliæ naues iam disiectæ essent, ita ut vix pauci mortales li-

tus possent attingere : blandè suos consolari cœpit. At illi nihilominus partim mortis metu in naui se pronos prosternebant, partim res quas intulerant, pro exoneranda nauui in mare iactabant. Sed opposuit se vir Dei, Nolite, inquit, isthuc facere : præstat has res vel nobis egentibus, vel pauperibus conseruare : simul autem ad cælum attolens oculos, & tacitus imbrem lachrymarum effundens, pro salute omnium Dominum obsecrauit. Eodem autem temporis puncto, vndarum impulsu nauis à litore longius protracta est. Ità ergò Romam tandem perueniens, & sanctorum Apostolorum martyrumque loca circunquaq; perlustrans, eorum sibi patrociniū atque suffragium supplici & inestimabili deuotione poposcit. Ad extremum non paucos captiuos redimens, secum reduxit.

Sacra Roma loca inuisit.

Cùm autem ex Vrbe discessisset, & Clusinam peruenisset, cæca quædam mulier ab eius ministris petijt, vt aquam, qua eius essent lotæ manus, sibi darent, quò illa suos remedij causa posset oculos ablueri. Et illi quidem eius precibus cupiebant satisfacere : sed ecce vir Dei aquam, qua erat ablutus, in terram effundi iubet, ità vt vix guttam inde suffurari possent. At eam ipsam tamen mulieri porrigentes, horrebantur vt in basilica S. Petri, quæ in vrbe illa erat, postera nocte cum ea aqua vigilaret, atque manè indè

Cæca videt miro modo.

allaturum. Abijt mulier, & vt iussa erat, faciens, lucem optatissimam sanis iam oculis adspexit. Itaque ad comites viri Dei cum multa annona venit, gratam se exhibere volens reddita sanitate, & Deum pro sancti viri meritis laudans ac benedicens. Porro sanctus episcopus videns illius erga peregrinos beneuolentiam ac liberalitatem, eius deuotionem probauit, suaque eam benedictione impertiuit : qua percepta, mulier ad suas aedes abijt. Nemo enim ex viri Dei comitibus miraculum, quod illo ignorante contigerat, ei ausus fuit indicare. Cùm autem multa infirmorum turba eum vbique profeceretur, ille vbicunquè poterat, in hospitium sese abdidit, iactantia virus summo perè deuitans : ægros autem oleo, quod ex beati Petri sepulcro pro benedictione assumi iusserat, vngi mandauit. Mox autem percepta salute, cum Dei laudibus illi ad propria discedebant. O beatum sancti viri commercium. Dedit terrena, & recepit caelestia : pauper rebus, sed virtutibus locuples.

Ægros oleo iubet vngi.

Per id tempus nihil iam illi supererat, quod posset pro elemosyna elargiri, adeoque iuxta Euangelium sese expoliârat, vt ne duas quidem, quibus posset indui, tunicas haberet : liceretque ei dicere cum beatissimo Apostolo : Argentum & aurum non est mihi, sed interim diuinis diues virtutibus, curationis beneficium multis impendebat. En quod à Saluatore in Euangelio promittitur : Qui reliquerit omnia propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Centuplum accepit, qui in sanctitate & diuina charitate firmus atque fundatus, ad perfectionis culmen ascendit, vt posset dicere cum Apostolo : Nostra autem conuersatio in cælis est : non sicut plerique solent interpretari, cum qui reliquerit omnia, etiam in hoc seculo centuplum recepturum in honoribus aut rebus terrenis, & postea vitam habiturum æternam. Neque tamen id ità dictum quis putet, quasi ignorem etiam sanctos viros in hoc seculo ad honores & dignitates esse prouectos. At illi id non arbitrantur retributionis præmium, sed officium & dispensationem : quemadmodum neque hic sanctus Domini sacerdos, qui multa pro Christi amore reliquerat, terrenum aliquid postea vel expetijt vel obtinuit : sed centuplum accepit, quando quidem perfectionis gratiam adeptus est, vitamque modò sempiternam possidet cum beatis omnibus in gloria patriæ caelestis. Post hæc autem vir Dei Lugdunum reuersus, quatuor annis illic permansit, in sanctis operibus iugiter perseuerans.

Luc. 19.

Acto. 3.

Matth. 19.

Philip. 3.

Dià hæret Lugduni.

Cùm autem obitus sui diem ex diuina reuelatione iam impendere cognosceret, cum successore suo, & quidem æmulo, pacem fecit : neque post multos dies lecto decumbens, podagræ molestia crescente, ad extrema perductus est. Adspirans autem ad caelestia, antequàm Domino redderet spiritum, fenestram cellulæ, in qua quiescebat, iussit patefieri, & solito oculos lachrymarum imbre perfundens, psalmum, qui ea hora iuxta morem canendus erat, inchoauit, atque in Domino feliciter obdormiens, cælorum arcana penetrauit, in omnem æternitatem eorum consortio fruiturus, quorum vitam & mores expressit in terris.

Domino spiritum reddit.

Paralyticus sanatur.

Porro cum ex more ad sepeliendum alijs deducentibus, quidam paralyticus accessit,

fit, atque ex sacri corporis præsentia integram sibi sensit corporis reformatam sanitatem. O virum beatum, qui eximia Dei ornatus gratia, & hinc præclara nobis ad imitandum virtutis reliquit exempla, & illic apud Deum pro culpis nostris perpetuum præstat patrocinium. Reliquit in terris omnia, ut tanquam nihil habens, in Christo omnia possideret. Luxit in hac vita temporaria, ut sempiterna cum angelis lætitia perfrueretur. Parentum nobilium aliorumque sodalium adspectu & consuetudine, pro Christi amore sibi ipsi vltro interdixit, ut in beatorum omnium iucundissima in sodalitate recipi mereretur. Hic ad tempus voluntariam complexus paupertatem & inopiam, & in ipsa egestate laudans nomen Domini, deinceps & hinc & illic diues est: hic coruscans miraculis & virtutum signis, illic immortalis affectus gloria. Hunc sibi proponant imitandum proceres, ad huius exempla se componant Christi sacerdotes. Huius beati viri mortificationem spontaneam, & frugalitatem atque parsimoniam, etsi fortassis imitari non possumus, omnes tamen suspiciamus, & cum lachrymis ad memoriam reuocemus. Mirentur alij sanè in eo virtutes & signa, quæ per eum Dominus dignatus est ostendere: ego quidem nihil tam admiratione dignum, quam eius longanimitatem & inuictam constantiam atque patientiam: maximè cum Dominus noster Iesus Christus suos discipulos à se discere iubeat, ut sint mites & humiles corde. Atque vtinam hanc gratiam suis ille nobis precibus apud Dominum impetret, & quod nostris meritis non valemus, eius patrocinio assequamur.

Iam verò in Lugdunensi territorio sacris beati viri ossibus in arca conditis, illius successor Nodobertus præsul, eius vel exilij, vel erga se benevolentia contemplatione permotus, legatos ad beatissimum virum Godinum Lugduni episcopum misit, qui sacrum corpus repeterent. Legati postquam mandata sua exposuerunt, tale ab episcopo responsum tulere: Mihi sacrum beati viri corpus à Deo commendatum est: non patior me meosque tanto munere priuari. Illi igitur non sine magno animi dolore passim repulsi, ad suum antistitem redeunt, & quid Lugdunensis pontifex responderit, exponunt. Quos ille, blandè consolans, Et mihi, inquit, eadem nocte, qua vos Lugdunum estis ingressi, vir Domini per visum apparuit, veste, qua aliquando, uti solebat, indutus, meque his compellauit verbis: Quid agis frater Nodoberte? Putas ne idoneam te tui gregis curam gerere? hisque subiunxit: Noli meam modò interpellare quietem. Nam vbi mihi redire visum fuerit, ego id significabo. Ex his ergò verbis certior factus fui, vos nullum petitionis vestrae effectum esse consecutorus.

Postea verò iam ad Aruernensem episcopatum promotus venerabili viro Proculo, dignum ille suo munere suscepit opus. Nam B. Mauricij ædem cernens omni ex parte deformem, quadam etiam illius diruta, miro modo non solum in priorem illam restituit statum, sed etiam ad eius splendorem non parùm adiecit: Simul etiam cum clero & populo communicato consilio, denuò mittendos decreuit, qui B. Boniti corpus repeterent, ut eius præsentia vrbs muniretur, & S. Mauricij templum magis etiam nobilitaretur. Eodem autem tempore cuidam sanctus pontifex in eadem S. Mauricij ecclesia in somnis apparuit, dicens: Vade, & dic confratri meo Proculo episcopo: Hoc atque hoc in loco (simul indicans, qua via esset sacrum corpus eius inferendum in templum) ita se gerat. Quibus auditis, nihil iam hæsitans Proculus antistes, ad sancti Boniti reliquias repetendas dignos aplegauit presbyteros, putà reuerendum Adelphium, monasterij Magnilocensis abbatem, Eualdum Volnicensis cœnobij patrem, Moderatum Teclarenis monasterij rectorem, vnà cum reliquis sacerdotibus & monachis, quos tali exequendo negotio idoneos est arbitratus. Qui vt ad Fulcoaldum, virum industrium, tempore Lugdunensem episcopum, peruenire, ei que sui aduentus causas exposuere, ille ait: Diuinam imploremus voluntatem, cui nemo potest resistere: & si ille vestris precibus propitius fauet & annuit, ego sanè vobis reluctari non potero. Hoc vbi nostris responsum est redditum, indicto ieiunio, sanctorum circumqua; ecclesias adire, illisq; intercessoribus, à Deo, ut voti sui compotes fierent, cum magna cordis contritione obsecrârunt: veriti scilicet haud parùm, nè spe frustrati sua, casto labore ad sua vacui redirent. Die illo ita transacto, optabamus in illo monasterio, vbi sancti viri corpus quiescebat, nocturnas celebrare vigilias, sed id monasterij mater non sinebat, ne aditum quidem nobis ad illud patefaciens. Itaque habito consilio, statimus in ecclesia beati protomartyris Stephani vigilias agere. Vnde cum admodum manè in vr-

Magna patientia Boniti. Matth. ii.

Godinus Lugduni Episcopus.

Vrbes munitur sanctorum reliquijs.

Fulcoaldus Lugdunensis Episcopus.

Ambiunt legati sanctorum suffragia.

Duo mira-
cula.

bem essemus ingressi, præter spem duo ad nos ab episcopo missi sunt, qui nobis plûs satis optatum attulere nuncium, licere nobis sine mora reliquias sancti episcopi leuare è tumulo. Eam enim esse Dei voluntatem, literis allatis nobis indicârunt. Vbi igitur ad sacrum corpus peruentum est, & reuerendus Domini sacerdos Adelphius ad altare sacrificium offerret, coram omnibus duo edita sunt, nequaquam silentio tegenda, miracula. Nam cum eiusdem vrbs sacerdotes cum clero & cantu, ex more crucis prelato vexillo, aduenissent, ad eò mox ecclesia contremuit, vt à summo vertice vsque ad fulcra parietum planè collapsura videretur. Ea autem basilica, coniuncta erat templo S. Petri Apostoli, in qua vir Domini quiescebat. Itaque dubium non est, sanctum antistitem, cum alijs sanctis illuc aduenientem, se indicasse fauere ciuibus suis, atque hoc miraculo alios deterrere voluisse, nè illis se præberent difficiles & refractarios: id quod magis etiam sequens declarabit miraculum.

Paralytica
curatur.

Quædam enim Deo dicata puella, paralyti vexata, reptando cunctis videntibus ad viri Dei sepulcrum peruenit: quæ somno oppressa, ab vno ex nostris, vt citò surgeret, admonita est. Quæ è somno surgens, mox suis constitit pedibus, membrorumque, quo fuerat destituta, officium sibi sensit restitutum, ad matremque monasterij regressa, sic locuta est: Ego vidi beatum antistitem, meque ille hunc in modum suæ voluntatis indicia perferre iussit: Vade, inquit, & dic Abbatisæ Didæ, vt partem regminis, quo caput meum opertum est, sibi retineat. Quæ idcirco vir sanctus dixit, vt & illa & cæteri omnes luculenter agnoscerent, velle ipsum ad propriam reduci urbem, & plebem, quam viuens reliquerat, suarum reliquiarum aduentu consolari. Atque hæc res magnam nostris attulit sacras leuandi reliquias fiduciam; moxque omnes nostrarum partium studiosi, magna nobis præbuere adminicula & solatia, donèc Aruernorum sumus fines ingressi.

Reliquiæ
sanctorum
solatia vi-
uciam.

In illo autem itinere quam multi ægri ad illud sacrum corpus, tanquam ad probatissimi medici scholam, confluerint, dici vix queat. Et reuera bonus ille medicus, qui cum sit naturaliter bonus, nec potest vnquam non esse bonus, tales habet discipulos, qui non modò in corpore degentes, sed etiam iam exuti corpore, & corporum & animarum morbis medicinam facere nouerunt. Multi verò in eodem itinere curati sunt, qui tamen nostram effugerunt notitiam. Vt enim viuus erat solitus, ita & nunc defunctus efficit miracula. Nam si quis sanitatem, sancti viri meritis ipsi collatam, alijs indicare velit, mox in pristinam relabitur ægritudinem. Et ego quidem, quæ vel oculis consexi meis, vel à fidedignis viris accepi, refero. Sed quid opus est multis immorari? Cui enim pauca non sufficiunt, illi nec multa satisfaciunt. Certè cum humeris sacræ reliquiæ gestarentur, vbicunque illæ depositæ fuere, mox vexillum crucis apparuit, & raro accidit, vt non illic sacræ ædes edificarentur.

Nota sancti
viri humi-
litem.

Porrò vbi sumus Aruernorum solum ingressi, permulti accurrere nobiles sexus vtriusque, qui suis humeris cum multa & deuotione & alacritate sanctas reliquias deportandas exciperent: eratque inter eos pia altercatio, quis vel prior, vel crebrior eo in officio suum studium declararet. Et vt propius ad urbem ventum est, magis magisque suæ ad virum sanctum consuebant ouiculae, & plerique præ nimio gaudio flentes, ita dicebant: Recognosce Domine urbem, quam reliquisti, gregem tibi commissum tua intercessione defende. At postquam sacræ reliquiæ ad oppidum accessere, dici non potest, quanta cum deuotione & apparatu episcopus ei processerit obuiam. Nam ex utroque latere tanta erat Cleri & populi multitudo, vt aut exercitum collectum, aut nundinas celebrari facile crederes. Procebat episcopus sanctorum pignora humeris deferens, idque tam accuratè & reuerenter, vt se corporaliter venienti sancto sacerdoti occurrere putaret. Indè cum sacræ reliquiæ ab eodem episcopo ad ædem S. Mauricij deportarentur, in ipso templi aditu claudus quidam, nomine Valdinus, iacens, sancti episcopi in ecclesiam inferendi prætolabatur aduentum: moxque vt viri Dei corpus super eum pertransijt, sanus effectus, in hunc vsq; diem eiusdem ecclesiæ custos permanet.

Eius reli-
quiæ hono-
rificentissi-
mè excipi-
untur.

Claudus
sanatur.

Condita autem sunt ossa beati viri iuxta altare beatorum Petri & Pauli atque Andree Apostolorum, quorum reliquias ille curârat ex Vrbe adferri, & magna cum deuotione locum illum consecrârat. Dignum autem erat, vt quorum flagrabat amore, sancti spiritus igne accensus, eorum etiam sacræ aræ eius monumentum coniungeretur.

Porrò

Porro beati viri monumentum auro & argento mirificè ornatum est, ad quod etiã multa ægrotis & malè affectis diuinitus conferuntur beneficia: è quibus vnum in præsens commemorâsse sufficiat.

Cæcus quidam ex Burgundionum prouincia, Ceronius nomine, ad viri Dei accessit sepulcrum, sibiq̃ lumen restitui petijt: & ecce nobis cernentibus, visum recepit: neque ille duntaxat, sed etiam quotquot præterea ex ea prouincia morbidi aduenerunt, incolumes sunt regressi.

Cæcus visum recepit.

Insigne & indubitata fidei miraculum de S. Bonito.

Sanctus Aruernorum antistes Bonitus, cum se totum contulisset ad perfectè amandum Christum & eius sanctissimam genitricem, quodam tempore cum turbis ingressus templum S. Michaëlis, in angulum se abdidit. Peractis mysterijs, alijs abscedentibus, ille in suo permanfit latibulo. Et custodes quidem more suo circumspexerunt, num quis adesset: sed nutu Dei factum est, vt ad eius latebram non pertingerent. Obseratis indè foribus, sanctus vir tanto liberiùs, quanto secretiùs, coram Domino effudit animam suam, talisque ei prolixè oranti visio oblata est: Repentè è cælo insonuit vox tanquàm suaui melodix, & micantibus luminaribus vir sanctus quasi multitudinem quandam conspexit eò aduentantium. Ingressa autem in templum est virgo mater Matia cum candidissimo angelorum & sanctorum hominum cœtu, tanquàm regina circumstante exercitu. Cantabant autem omnes illi laudes Christo & matri eius: atq; ipsa etiam sanctissima virgo in laudibus filij sui vocem exercebat suam. Procedebant autem per medium templi chorum, cumq̃ue ventum esset ad altare, quæsitum est à sanctis nonnullis, quisnam Missam celebraret. Tum virgo beata, Ecce, inquit, adest hic Bonitus præsul verè bonus, & benè dignus, cui hoc muneris demandetur. Audiens hoc ille, extimuit, seq̃ue subducere conabatur: cui sanè lapis cessit, in quo hodieq̃ue eius rei apparent vestigia. Tandem quæsitus & inuentus, ad illum beatissimum conuentum perductus est, sanctisque ministrantibus, vestibus sacris indutus est, & diuinæ aræ applicatus. Consummato autem ea, qua par erat, ratione sancto illo opere, beatissima virgo valem faciens dilecto suo, pro munere cælestem illi vestem largita est. Res est nota satis, & apud Aruernenses celebris, maximè in ipsa Aruernorum vrbe, vbi vsque in præsentem diem populis illa vestis ostenditur: cuius quidem materia & textura à nullo mortalium potest dinosci. Est autem candoris eximij, miræq̃ue tum lenitatis, tum leuitatis. Alius deindè ad eam euectus cathedram, sed non eadem morum honestate præditus, se quoq̃ue par beneficium consecuturum arbitrabatur, si in illa S. Michaëlis æde quiesceret. Venit igitur procax & temerarius, ingressusq̃ue in illam sobrietatis officinam benè ebrius, mox graui correptus sopore obdormiuit. Interim verò non exarsit in illum impudentem furor Domini, sed sine flagellis eum dimittens, procùl à sanctificationis suæ domo iussit exportari. Nam facto manè, in ædibus suis, adeoq̃ue in ipso lecto suo se inuenit iacentem.

Visio S. Boniti.

Miraculum insigne.

Vestem mirificam B. Virgo S. Bonito largitur.

Indè progressus ad famulos suos, confessus est mentis suæ malefianam arrogantiam, nec tacuit, quàm esset ignominiosè repulsus. Itaque iam summissiùs ac modestiùs de se sentiens, didicit in cordis simplicitate quærere Deum.